N. Kulić

IV. EV. ŠARIĆ:

ZLATNE LEGENDE

Dr IVAN EV. ŠARIĆ

ZLATNE LEGENDE

O ISUSU, MARIJI I JOSIPU

JERONIMSKA KNJIŽNICA
UREĐUJE DR JOSIP ANDRIĆ
IZDAJE HRV. KNJIŽ. DRUŠTVO SV. JERONIMA
KNJIGA TRISTA PEDESET OSMA

IZDANO
MEĐU REDOVNIM
JERONIMSKIM IZDANJIMA
ZA GODINU
1932

TISKARA NARODNE PROSVJETE U ZAGREBU

O ZLATNOM JUBILEJU NADBISKUPSKE VELIKE GIMNAZIJE U TRAVNIKU

1882—1932

PREDGOVOR

Jedva se šta tako slatko, na dušak, pročita kao jedna starokršćanska tradiciona legenda. Legenda, puna života i blaga Božjega. I čista je kao biser, kao ljiljan. I zlatna je kao sunčana zraka. Miris sa premaljetnog cvijeta. Blag napitak iz visokih bistrih izvora kršćanskog ugodnog razgovora. Legenda, koja ide od usta do usta, od koljena do koljena. Ide zlatna preko bijela svijeta. Preko kršćanskih poljana prođe kao zvijezda preko neba. I svojina je sviju kršćanskih naroda. A ima vječnu vrijednost u sebi. I ulijeva ti u dušu zlatni mir, i čistu radost, i čvrstu svetu volju.

A može se starokršćanska legenda zaodjeti u najnovije književno ruho. I onaj je njezin pravi Apostol, tko je zna i umije pronositi svijetom u pravom narodnom ruhu. Onda starokršćanska legenda zanosi i oduševljava svakoga : i visoka i niska čovjeka, i stara i mlada čovjeka, i učena i neuka čovjeka. Onda je ona prava Sluškinja Božja.

Ja sam već nekih desetak godina u tihoj noćnoj službi svete starokršćanske legende. Rekao mi je pogdjekoji iz našega Hrvatskog svijeta, da nijesam promašio žicu, i da se moja starokršćanska legenda i po više puta rado čuje i pročita.

Pa su me zamolili mnogi, da priberem svoje »Zlatne Legende«, i da ih ponudim našemu Hrvatskom Književnom Društvu svetog Jeronima. Neka tako ostanu trajne i nezaboravljene u dragom Hrvatskom Narodu. To sam, nedavno, pišući odličnom svetojeronimskom uredniku, učinio.

Zahvaljujem uglednom Odboru našega Svetojeronimskog Društva, što je sa »oduševljenjem i radošću prihvatio moju ponudu«.

I po zagovoru našega svetog Jeronima molim dobroga Boga, neka milostivo blagoslovi ove »Zlatne Legende«. Neka one dragome svetojeronimskom čitatelju, i u gradu i na selu, oslade koji gorak časak u životu! Neka mu oslade dane i godine!

Bog s vama i Anđeli Božji, moje »Zlatne Legende«! Putujte sretno brdinama i poljanama drage nam Domovine!

I ti, njihov dobri čitatelju, koga srdačno pozdravljam, ostaj mi s Bogom! Neka »Zlatne Legende« pozlate dušu tvoju!

U Sarajevu dana 1. svibnja 1931.

IVAN EV. ŠARIĆ,
nadbiskup Vrhbosanski.

BIJELA MARIJA

Maloj Mariji, kćerki Joakimovoj i Aninoj u gradiću Nazaretu, moglo je biti jedno četiri godine. Bila je mala Marija neobično lijepo dijete. Bila je ljepša od najljepšega proljetnog cvijeta. A voljela je mala Marija Nazaretska, sva u bjelini, igrati se kraj svoje Nazaretske kućice u vrtiću među ljiljanima. Ljiljan među ljiljanima. Obično bi s njom u vrtiću bila i sveta joj mati Ana.

Jednoga dana imala je Ana u kući dosta posla, pa je ostavila malu Mariju samu u vrtiću. Kad je Ana opet došla u vrtić po malu Mariju, nije bilo u vrtiću Marije. Tražila ju Ana za svakim grmićem. A nema nigdje male Marije. Traži je i zove po kući i oko kuće. Ali Marije nema pa nema.

Sva ustrašena poletjela je Ana u komšiluk. Pitala je komšijnice, jesu li gdje vidjele njezinu bijelu malu Mariju. Sve su joj odgovarale, da nijesu nigdje vidjele bijelu malu Mariju. Srećom, napokon, ona ponajdalja kazala joj, da je baš malo prije vidjela bijelu malu Mariju, kako hiti uz onu vijugavu bijelu cestu, što vodi na brežuljak poviš Nazareta.

I Ana, zabrinuta i sva u suzama, pohitjela je odmah uz onu vijugavu bijelu cestu. Nije dugo potrajalo, i Ana je ugledala svoju bijelu malu Mariju na vrhu brežuljka. Odmarala se pod jednom bijelom šumskom ružom. Bilo ju je lijepo vidjeti onako bijelu i nježnu pod bijelom i nježnom ružom. A na ruži kliktao je mali slavulj slatko kao nikada prije.

Mala Marija nije ni opazila svoju majku Anu, koja je uz brdo letjela prema njoj. Bila se Marija,

sva ushićena, zagledala tamo prema Svetome Gradu Jeruzalemu, kamo je baš vodila ona vijugava bijela cesta.

»Ah, drago moje dijete, tko mi te amo dovede ? Kako sam se bila ustrašila! Što si mi to učinila ?« Tako je govorila sveta mati Ana, kad je stala pred svoju malu Mariju.

»Draga mama! Uvijek me je privlačila k sebi ova vijugava bijela cesta, kad bih na nju pogledala iz našega vrtića. A danas su me dva lijepa Božja anđelića izvela iz vrtića na ovu bijelu cestu. Ti si mi, majko, kazivala puno o Božjim anđelima: kako su oni i lijepi, i sjajni, i sveti, i bijeli. A moja dva anđelića bila su sjajnija od sunca, i bila su bjelja od ljiljana, i bila su sama dobrota. Sve dok me ti nijesi prenula iz mojega promatranja i gledanja, oni su bili uza me, i pokazivali su mi na onu bijelu cestu, što ide, rekoše, sve do u Sveti Grad Jeruzalem. A u Svetom je Gradu Hram Božji, gdje male djevojčice, male kao ja, služe dragome Bogu. A sad više uza me nema lijepih Božjih anđelića. Ah, gdje su moji bijeli anđeli ?«

Tako je govorila mala Marija, bijela kao ljiljan i draga kao onaj ružin pupoljak nad njom.

I sad se Ana nekud zamislila. Sjela je pod ružu uz malu svoju Mariju. Upala je u neku duboku sabranost, i u pola glasa govorila je sama sebi:

»Ah, Bože! Je li to samo naivnost djetinjega srca ? Je li to sanjarenje i maštanje djeteta ? Ili je to nešto više, nešto od Tebe ? Je li to Tvoj mig, Tvoj kažiprst, Tvoja velika riječ iz ovih malih djetinjih usta ? Je li, dragi moj Svevišnji Bože ?«

Tada su se začuli koraci i šuštanje u obližnjoj šumici. Iz šumice je izašla neka tuđinka žena. Vodila je za ruku malu blijedu djevojčicu, samo malo veću od male bijele Marije.

I tuđinka je pristupila Ani i maloj bijeloj Mariji. I odmah je stala da govori Ani:

»Draga gospođo! Dolazimo ti izdaleka. Tri puna dana putujemo. Putujemo u gradić Nazaret. Hvala Bogu, eno ga dolje! Kako je lijep i sjajan Nazaret

na tim sunčanim zrakama! Sav je u proljetnom cvijeću i beharu. A u Nazaretu, čula sam, ima jedno čudesno dijete, mala bijela Marija. Nesretan, kad nju samo vidi, bude sretan. Grješnik, kad je vidi, obrati se Bogu. I mnogi bolesnik, kad joj pristupio, ozdravio je. I ljudi se žalosni uz nju obraduju. I nemirna duša umiri se uz nju. O, draga gospođo! Ti sigurno poznaš tu bijelu Mariju u Nazaretu. Povedi me k njoj, da mi pogleda ovo nesretno dijete! Slijepo mi je, otkako se rodilo. Nikad nije vidjelo cvijeta ni sunca Božjega. I ne zna, što je oko majčino. A Bog nas je sam vodio u Nazaret k maloj bijeloj Mariji. Prolazile smo kroz tolika sela. Čule smo izdaleka, kako u njima laju divlji čobanski psi. A kad su nas ugledali, prestali su lajati, i pustili su nas, da s mirom prođemo. I ljudi bi nas svagdje pitali, jesmo li gladne i umorne. I primali nas odmah na konak. I davali nam sve potrebito za put. Eto vidim, da nas vodi prst Božji k bijeloj maloj Mariji u Nazaretu!«

Dok je tuđinka žena tako govorila, ustala je mala Marija i primakla se slijepom djevojčetu. Pa ju je zagrlila kao svoju sestricu. I poljubila ju u obadva velika oka, kad je tuđinka žena završila svoje pripovijedanje. A nato je slijepa djevojčica, kao izvan sebe, u sav glas povikala svojoj majci:

»Mama, mama! Ja sad vidim. Vidim tebe. Vidim travu i divno cvijeće i proljeće. I vidim ono zlatno sunce, što za goru zapada. Vidim ovu dobru gospođu. Vidim ovu bijelu djevojčicu. Mama, draga mama! Ova je djevojčica sigurno ona bijela mala Marija u Nazaretu, kojoj mi idemo. Ona me je zagrlila, i u oči me poljubila. I ja sam odmah progledala. O, kako sam sada sva sretna i blažena!«

Onda je žena tuđinka od radosti proplakala nad svojim sretnim djetetom. I pala je pred bijelu malu Mariju, i po stoti put poljubila je, zajedno sa svojim djetetom, nježne bijele nožice bijeloj maloj Mariji. I govorila je kroz suze ovako:

»O, lijepo dijete Božje! Ti si više negoli samo obično smrtno dijete! Bog je s tobom! Ti si svjetlost

Božja! Ti si dobrota i milost Božja! Pred tobom ću sad isplakati sve svoje u srcu nagomilane suze.«

Još malo, pa će sunce zapasti za goru Nazaretsku. Ana je povela tuđinku ženu u svoju kućicu Nazaretsku. Bijela mala Marija vodila je za ruku, sva radosna, svoju sretnu vršnjakinju.

Za sofrom na večeri sve je ovo ispripovjedila Ana svojemu Joakimu. A dobri je Joakim onda progovorio Ani ovako:

»Ana! Ovo nam je opomena Božja. Zar nijesmo mi svoju malu Mariju zavjetovali u Hram Bogu? Rekli smo, da ćemo je povesti u Sveti Grad Jeruzalem, u Hram Božji, dok dijete stupi na noge svoje i mogne svojim prstićima raditi s ostalim djevojčicama u Hramu Božjem. Vrijeme je, da to učinimo i svoj zavjet sveti ispunimo. Bog nas, eto, opominje i zove!«

Iza tri dana oprostila se bijela mala Marija od svojih vršnjakinja u Nazaretu. Oprostila se i od svojih dragih ljiljana u vrtiću. Sva nježna, sva u bjelini, sjajnija od jutarnje zore zaputila se mala Bijela Marija sa svojim ocem Joakimom i s majkom Anom uz onu vijugavu bijelu cestu, što je vodila u Sveti Grad Jeruzalem. Tamo u Hramu Božjem služit će odsad bijela mala Marija dragome Bogu najvjernije. A s njom će u Hramu Božjem služiti i ona sretna djevojčica, koju je bijela mala Marija na brežuljku poviš Nazareta poljubila slijepu u obadva joj velika oka. I obadva njezina velika oka ugledala su onda odmah Cvijeće i Sunce Božje. I sva se zanijela za Cvijećem i Suncem Božjim....

MARIJINE I JOSIPOVE ZARUKE

Miomirisnu ljubicu Nazaretsku htjela su da uberu dvadeset i četvorica. Za ruku mlade Djevice Marije javila se dvadeset i četiri prosca. Među njima bio je jedan ubog tesar iz Nazareta, po imenu Josip, i Agab, jedan od najbogatijih ljudi u Jeruzalemu.

Josip je bio ponizan i priprost čovjek. Njegova zarada, od dana do dana, jedva mu je bila dosta, da uzdrži svoj život. A bilo mu je jedno četrdeset godina. I kosa mu je već bila počela da sijedi.

Agab je bio mlad i odličan. Isticao se nad svima momcima u Jeruzalemu i ljepotom svojom i bogatstvom svojim. On je mogao Mariji da pruži život pun sreće i preobilja, a Josip nije joj mogao da ponudi drugo, nego da dijeli s njim mučan život rada i stradanja.

Ali mišljenje ljudsko nije uvijek i mišljenje Božje. I Marija nije imala druge želje, nego da uvijek u svemu posluša presvetu volju Božju.

Marijini prosci sproveli su jedan dio noći u molitvi u Hramu Jeruzalemskom. Pa su ostavili u Hramu Božjem dvadeset i četiri prutića od bademova drveta.

Sutradan našli su, da je u Hramu Božjem prolistao i procvao prutić ubogog tesara Josipa.

Agab je upoznao u tom čudu Božjem, da je za njega svaka nada izgubljena. I on je prelomio svoj prutić, i podvrgao se presvetoj volji Božjoj. Zaklonio se Agab u jednu spilju na brdu Karmelu sa učenicima proroka Ilije. Njegova je bol bila velika i duboka.

Ali je još veća i dublja bila njegova vjera, koja ga je kasnije privela kršćanstvu. I Agab je umro, kako umiru veliki sveci Božji.

Petnaestgodišnja Djevica Marija bila je več ispila čašu pregorkih ljudskih boli, kad su joj otac i majka, u kratkom razmaku, usnuli san pravednika. Njezina je bol bila velika, ali i puna odanosti u presvetu volju Božju.

»O, Bože moj!« vapila je Djevica Marija, uzvinuvši duge poglede prema nebesima. »O, Bože moj, neka se vrši na meni samo presveta volja Tvoja!«

Skrbnici Marijini bili su sad svećenik Zaharija i njegova sveta žena Elizabeta. Oni su bili roditelji svetog Ivana Krstitelja, Preteče Isusova. I oni su upoznali Mariju sa imenom i zvanjem onoga, koga joj je Bog bio odabrao za muža. I Marija se tomu izboru podložila. Nježne poslove u Hramu, miruh posvećene Kuće Božje imala je da zamijeni tvrdim i mučnim radom uboge žene iz puka. Ali je Marijina jaka i žarka duša znala, da joj Gospodin ne će uskratiti potrebitu snagu i odvažnost.

Marijine i Josipove zaruke obavile su se lijepom i ganutljivom jednostavnošću starozavjetnih vremena. Zaručnik Josip pružio je zaručnici Mariji pred svećenikom Zaharijom zlatan prsten i rekao joj ovo:

»Ako pristaješ da mi budeš družica u životu, onda primi ovaj prsten!«

Nato se sastavio ugovor, što su ga potpisali zaručnici i svjedoci. Svećenik Zaharija napokon je blagoslovio Josipa i Mariju. I Josip je onda tihim glasom rekao svojoj zaručnici:

»Bit ćeš mi kao sestra, i štovat ću te uvijek kao žrtvenik Božji. Budi, o Preblažena Djevice, sigurna za to, kao što je ljiljan siguran za svoj slatki miomiris!«

POBIJEĐEN KNEZ TMINE

Strahovit u noći vrisak i jauk začuo se iz suhe Palestinske pustinje. Da nije taj strahoviti vrisak i jauk došao sa dalekog uzburkanog mora? Ili sa onoga snježnog vrhunca gore Hermona? Ili od kakova strašna vulkanskog potresa? Ili je to bio samo jak dah vihora u suhoj Palestinskoj pustinji?

Ne zna se. Ali se to zna, da je taj u noći vrisak i jauk bio baš strahovit.

I taj je vrisak i jauk, kao kakova ljuta zvijer, obletio u jedan čas čitavu zemlju. I napunio je svaki kutić na zemlji i svako stvorenje u svijetu. A bio je u tom vrisku i jauku očajan bijes svijeta, zabačenog od Boga.

Bilo je to u onoj svetoj noći. Čobani na Betlehemskoj poljani bili su naložili vatru. I posjedali su oko vatre, pa su se grijali, i šalili se, i grlom se smijali, kô bezbrižni čobani.

I tad je do njih dopro onaj strahoviti vrisak i jauk iz suhe Palestinske pustinje. I vatra je tad sva planula, i odmah se sva slegnula. I ovce su se u toru sve poplašile. I torni su psi muklo zalajali. I čobani su se Betlehemski uzvrpoljili, i u noć se mrklu bez daha zagledali.

»Je li to bio lav, oče?« upitao je Jojada, dječak, a sav je drhtao kao prut.

»To nije bio lav,« odvratio mu je Simon, čoban, pa je i on zadrhtao kao prut.

»Možda tigar?«

»Nije ni tigar. Tako ne vrišti i ne jauče ni lav, ni tigar.«

»E, onda je bio šakal ? Ili hijena ?«

»Nije ni šakal, ni hijena,« odgovorio je Heman, mladić, i štapom je opet potaknuo vatru, i bacio na nju suha granja, da opet sva plane.

»Pa što je onda to bilo ?« opet je upitao dječak Jojada.

»Ne znam,« priznade čoban Simon.

»Oče, mene je strah! Eno, i moje janje dršće kao prut! I njega je strah!« Tako reče Jojada, i uhvati janje, i nježno ga pritisnu na svoja gola prsa.

»Kad si tako strašljiv, Jojada, onda si mogao ostati kod kuće, kod matere, a ne s nama izlaziti u noć,« reče mu otac Simon. I otac ustade, i zatjera pse prema toru. Ali su psi jedva poslušali štap čobanov. I nijesu, kao obično, otrčali, već su se, kao klade, vukli prema toru.

»Gledaj, Simone! Onaj strahoviti vrisak i jauk iz suhe Palestinske pustinje i torne je pse utjerao u strah,« reče Heman. »Pa kako da se Jojada, dijete, ne ustraši ? Strahovit je to bio vrisak iz pustinje. I nama je odraslima uzbunio krv u srcu.«

Onda je progovorio Misah, najstariji čoban Betlehemski. On je bio sav sijed. Progovorio je stari Misah ovako :

»To vam je, braćo, bio vrisak i jauk Kneza Tmine !«

»Vrisak i jauk Kneza Tmine ?« upitaše začuđeno svi oko vatre čobani.

A Misah onda ustade. Kao kakav prorok ustade. I vatra mu je obasjala mršavo lice i sijedu bradu, koja je sjala kao snijeg na gori Hermonu. I Misah uze da govori :

»Jest, braćo, to vam je bio vrisak i jauk crnoga Kneza Tmine. Jer moć crnoga Kneza Tmine domalo će se sva raspasti. Knez Tmine domalo će pod jaram, što će mu ga navući na vrat Pobjeditelj Smrti i Tmine. To se mora domalo da zbude, jer tako nam kazuju Svete Knjige. O tome se već govorilo i u sinagogi. Vrijeme će se domalo ispuniti. Svjetlost će domalo

zasjati. Zvijezda će Jakovljeva domalo sinuti. Za njom mi odavno uzdišemo. A na nju mrzi onaj crni Knez Tmine.«

I onda je nastala mrtva tišina. Čobani su uprli oči u plamen vatre. I razmišljali su o tom, što im je, eto, izgovorio sijedi Misah. Misah, koga su oni svi vrlo štovali. Kao mudra, pobožna i pravedna čovjeka štovali su ga svi.

* * *

Vatra se lagano slijegala, i proždirala je ono mirisavo granje, što su ga bili na nju nametali čobani. Kroz noć je popuhnuo blag povjetarac. I u toru se čulo primireno odisanje ovaca. I nekud su svečano zasjale zvijezde na nebu. I neki neobični noćni mir pao je na svu samotnu poljanu Betlehemsku i na sav svijet Božji.

Onda je opet dječak Jojada svojim tankim glasom prekinuo taj noćni mir :

»Gledajte, gledajte onu zvijezdu, što je sjajnija od svih ostalih zvijezda ! Je li to Zvijezda Jakovljeva ?«

Dječak je Jojada bio već zaboravio na svoj strah. I kad je stari Misah govorio o Zvijezdi Jakovljevoj, onda su se Jojadine sjajne oči zagledale zvijezdu na nebu.

Čobani su se u sav mah nasmijali dječaku Jojadi. A stari mu je Misah odvratio mirno :

»Nije to Zvijezda Jakovljeva, moj sinko ! Zvijezda će Jakovljeva zasjati sjajnije i ljepše, negoli sve one na nebu zvijezde.«

»O, ja se veselim toj svjetlosti ! Ja se veselim sjajnoj Zvijezdi Jakovljevoj ! Ja ću svaku noć gledati u nebo, da je ugledam !« Tako je prihvatio dječak Jojada, i odmah je još pridodao :

»Ali kažite mi, ljudi, kakva je ona tamo na nebu zvijezda ?«

»To je ona naša draga zvijezda, koja nam kazuje, koja su doba noći,« odvratio mu čoban Heman. »Gledaj, Jojada ! Kad nam ta zvijezda bude nad glavama, onda je ponoći. A to će biti domalo.«

* * *

I bilo je u ponoći. I zasjala je neviđena svjetlost. Širom se otvorilo nebo nad Betlehemom. I Bog je Otac spuštao svoju blagu vijest dolje među maleni svijet. Anđeo je Božji nosio tu blagu vijest o Djetetu, o toj napokon zasjaloj Zvijezdi Jakovljevoj. Nosio ju na samotnu poljanu Betlehemsku, i unosio ju u priprosta i vjerna srca siromašnih čobana Betle emskih.

I čula se na Betlehemskoj poljani divna anđeoska pjesma o miru: »Mir ljudima na zemlji, koji su dobre volje!«

I onda su se podigli Betlehemski čobani, i svi su se zaputili tamo, kamo ih je slao glas Anđelov.

A dječak Jojada, koji je bio u njihovoj sredini, pitao je opet:

»Ona neviđena svjetlost, je li to bila ona Zvijezda Jakovljeva, ona Svjetlost, o kojoj nam je govorio Misah?«

»Nije,« odgovorio mu je odmah pobožni starac. »Ta je svjetlost bila samo navjesnica one Svjetlosti. Samo pjesma o onoj presjajnoj Zvijezdi. Samo sitna vijest o Gospodinu, koji se već objavio svijetu. Mi sad hitimo k toj Zvijezdi Jakovljevoj. Brzo ćeš je vidjeti, moj sinko! Vidjet ćeš Svjetlost, što je raspršila crnu Tminu.«

»O, ja joj se veselim! Ja joj se veselim!« klicao je dječak Jojada, i od veselja je sve skakao poljanom. I dječak je Jojada još pridodao:

»O, kako mora da bude sjajna i lijepa ta Zvijezda Jakovljeva, kad ima tako sjajnu i lijepu svoju navjesnicu!«

* * *

I kad su Betlehemski čobani unišli u štalicu, koja je bila sva mračna i samo malo rasvijetljena jednom malom uljenicom, onda je dječak Jojada bio sav razočaran. Njegovu je dušu i njegovu pamet još napunjala ona neviđena svjetlost, što se malo prije bila pokazala nad Betlehemskom poljanom.

I ova sad mala uljenica da bude ona Zvijezda Jakovljeva, o kojoj je govorio stari i mudri Misah!

I u toj mračnoj štalici bio je jedan čovjek, i bila je jedna žena, i bilo je jedno malo djetešce, ne u bešici, već u jaslicama na slami! Doduše, Anđeo je Božji govorio o djetetu i o jaslicama. Ali dječak Jojada nije to sebi tako zamišljao.

Ali šta to sad dječak Jojada vidi pred sobom! I Simon, njegov otac, i Misah mudri, pobožni i pravedni, i Heman mladi i jaki, i svi ostali čobani Betlehemski kleknuli su pred Djetešcem, i duboko mu se klanjali.

I tad im se Djetešce nasmiješilo. I majka se njegova nasmiješila čobanima Betlehemskim.

I onda je od Djetešca izašla neiskazana svjetlost, koja je najedamput obasjala svu mračnu štalicu i svu crnu noć i savkolik svijet i Jojadino malo srce.

Tad je i dječak Jojada pao na koljena, i duboko se poklonio Božanskom Djetešcu. I čuo je dječak Jojada, kako stari i mudri Misah, sav blažen, šapće:

»Raspršila se crna Tmina, jer je na svijet došla Svjetlost — Zvijezda Jakovljeva. Pobijeđen je, pobijeđen je crni Knez Tmine!«

I zato onaj iz suhe Palestinske pustinje strahoviti vrisak i jauk. Vrisak i jauk pobijeđenoga Kneza Tmine.

BETLEHEMSKI ČOBAN

Ono je bio jedan dobar čovjek. I on je pošao u tamnu, studenu noć. Išao je od kuće do kuće. I pokucao je alkom na svaka kućna vrata. I ovako je ljudima govorio dobri čovjek:

»Ljudi Božji, pomozite mi! Rodila mi je žena noćas sina, pa nemam da im malo naložim vatre, i da ugrijem i nju i sinčića u toj studenoj noći.«

Ali je bilo oko ponoći. Bila je gluha noć. Ljudi tvrdo pozaspali. I nitko se nije odazivao dobrome čovjeku.

I čovjek je išao sve dalje i dalje. Napokon je u daljini, tamo u polju, ugledao vatru. I bržebolje pohitio je prema toj vatri.

Sav zadihan stigao je do vatre. Oko vatre polegle ovce i spavale. Star čoban, sa dugačkom bijelom bradom, sjedio je uz vatru i čuvao ovce. Pokraj njega ispružila se tri velika psa i spavala.

Ali su se sva tri ta velika psa probudila, i skočila su, kad je dotrčao dobri čovjek iz daljine. Sva tri psa razvalila svoje čeljusti, da lajući navale na čovjeka tuđina. Ali se ništa ne čuje njihovo lajanje. Čovjek je vidio, kako se psima bijele u čeljustima oštri zubi, i kako se napreže psi, da navale na njega. Ali nijesu mogli s mjesta. I baš im se nikako ne čuje lajanje.

Čovjek se preko ovaca primače starome čobanu uz vatru. A čoban, mrk i ljut, uhvati za svoju štapinu, i zamahne njom, i baci je na čovjeka tuđina. Ali mu se štapina zaustavila u zraku. Nije mogla da pane na čovjeka tuđina.

I čovjek je tuđin onda progovorio smrknutom čobanu:

»Prijatelju, pomozi mi! Daj mi malo vatre! Žena mi je baš malo prije rodila sina, tamo u onoj štalici, pa moram da naložim malo vatre, da ugrijem i nju i sinčića u toj studenoj noći.«

I stari čoban, kad to sve na svoje oči vidio; kad vidio, da mu psi ostali nijemi, i nijesu se mogli maknuti s mjesta; kad vidio, kako mu se štap zaustavio u zraku, i kako mu probuđene ovce ostale posve mirne; kad to sve stari Betlehemski čoban vidio, onda je, makar i preko volje, progovorio čovjeku tuđinu:

»Pa dobro, dobar čovječe! Uzmi slobodno vatre koliko ti treba!«

Ali nije bilo u vatri nikakve glavnje. Bila je sve sama žeravica. I nije bilo nikakve posude, u koju bi se mogla staviti žeravica.

Pa je dobri čovjek uzeo žeravicu u gole svoje ruke, i stavio ju u svoju haljinu, kao kakve jabuke. I gole mu se ruke nijesu opekle, i haljina mu se nije upalila.

Kad i to vidio stari i mrki čovjek, čudom se začudio. I sav je začuđen pitao sam sebe:

»Šta li je to, Bože, noćas? Psi moji ne laju i ne mogu se maknuti s mjesta. I ovce mi se ništa ne plaše. I štap mi se zaustavi u zraku. I ta žeravica ne žeže i ne pali toga čudnovatog čovjeka.«

I stari je čoban onda dozvao čovjeka tuđina natrag. I upitao ga je:

»Odakle si ti, čovječe Božji? I kako to sve? Kako to, da te se ne plaše moje ovce, preko kojih koračaš? I ljuti moji psi ne mogu ti ništa! I ta žeravica ne žeže ti golih ruku, i ne pali ti haljine! Pa i štap teški moj neće na te!«

Dobri mu se čovjek samo milo nasmiješio, i otišao je bržebolje u polje, u onu tamo razdrtu štalicu.

Stari čoban, znatiželjan, pošao je za njim. Pošao je sve do one razdrte štalice, u koju je bio unišao čovjek tuđin. U razdrtoj goloj štalici našao je

stari čoban mladu ženu. Mladu kao kap. I lijepu kao cvijet. A u jaslama je na slami ležalo dijete. Ljepše je i milije to dijete od svakog Anđela Božjeg.

I stari je čoban postao mek, mekši od ugrijanog voska, kad je ugledao tu djevičansku žensku glavu i to Božansko njezino Djetešce. Pa je skinuo sa sebe svoj novi bijeli gunjac, i prostro ga pod malog anđelka.

I u taj čas otvorile su se oči starome Betlehemskom čobanu. I on je ugledao oko sebe, u štalici, bijele Anđele Božje. I čuo je divnu pjesmu anđeosku u slavu Bogu na visini. Bogu, koji je, eto, poslao grješnomu i bijednomu svijetu žuđenoga Mesiju.

I onda je starome čobanu sve postalo kao sunce jasno. I on je sad znao, zašto mu psi ne zalajaše, i zašto mu se ovce ne uplašiše, i zašto mu se teška štapina zaustavila u zraku, i zašto živa žeravica nije žegla ni palila onoga dobrog čovjeka.

I stari se čoban Betlehemski obradovao do u dno duše svoje. I zajedno je s Anđelima Božjim pao na obadva kloljena pred Božansko Djetešce, i duboko mu se klanjao, i uzdisao mu iz dna duše svoje:

»Isuse mili, Bože moj,
Srce Ti dajem, da sam Tvoj!«

ovdje

U BETLEHEMSKOJ ŠTALICI

Hajdemo do Betlehema, da vidimo to, što se dogodilo, što nam je obznanio Gospodin!

Tako su rekli Betlehemski čobani, kad im je ono Anđeo Gabriel navijestio porođenje Isusovo u Betlehemskoj štalici. Ovako im je govorio Anđeo Gospodnji:

»Ne bojte se! Jer, eto, javljam vam veliku radost, koja će biti svemu narodu; jer vam se danas rodi Spasitelj, koji je Krist Gospodin, u gradu Davidovu. I eto vam znaka: Naći ćete djetešce povito gdje leži u jaslama.«

I onda su Betlehemski čobani probudili u svom selu svoje prijatelje i znance, i njihove žene, i njihovu djecu, pa su svi zajedno pohitjeli u Betlehemsku štalicu.

Tajanstvena svjetlost vodila ih je kroz noć sve do u Betlehemsku štalicu.

I kad su unišli u štalicu, našli su tu novorođeno Djetešce, što je ležalo u jaslama, na rukovetu slame, i povito u pelenice.

A lijepo je bilo to Djetešce. Veličanstveno lijepo, dobro i blago. A tako i mora da bude Jedinorođeni Sin Božji, stvoren u djevičanskom krilu Neoskvrnjene Djevice.

Josip i Preblažena Djevica Marija promatrali su pobožno taj dragocjeni Dar, što im ga je povjerio Veliki Bog.

Onda je najstariji čoban Betlehemski progovorio Preblaženoj Djevici Mariji. Prignuvši svoje koljeno do zemlje, ovako joj je progovorio:

»Kneginjo! Ti moraš da si velika Vladarica, jer nas je Anđeo Gospodnji poslao, da se poklonimo tvojemu Djetetu. Pa se udostoj primiti skromne da-

rove, što ti ih, evo, ponizno donose siromašni čobani Betlehemski! Dobra volja naših iskrenih srdaca neka nadomjesti ubožtvo naših darova! I neka tvoja lijepa usta, dodirnuvši majčinim cjelovom čelo mladomu Mesiji, našem Spasitelju, mole za nas pred Njim, pred vječnim Sinom Svevišnjega! Oči su naše uprte u Njega!«

I čobani su Betlehemski prikazali onda Preblaženoj Djevici Mariji razne darove, što joj ih donesoše.

Jedno mlado djevojče pružilo je Preblaženoj Djevici Mariji svoje bijelo janje, i ovako joj je govorilo:

»O Majko mojega Boga! Primi ovaj smjerni darak! Primi ovo moje janje, što ga prikazujem svojemu Gospodinu, tvojemu Božanskom Sinu! Bijelo mi je, vidiš, ovo janje kao snježni hermelin na gori Hermonu. I vuna mu je meka kao kosa Absalomova. I njegovo je srce čisto kao osmijeh tvojih šećernih usta. I nježno je moje drago janje kao pogled tvojih blagih očiju. Primi ga dakle, o divna Kneginjo! A s njim primi i čuvstva mojega starog oca, koji blagosiva Nebo, što mu je eto udijelilo toliku sreću, prije nego je izdahnuo svoj posljednji dah! Oči su njegove i moje uprte u Gospodina, u Tvoga Božanskog Sina!«

»Primam, predragi moji,« odvratila je Betlehemskim čobanima Preblažena Djevica Marija; »primam u ime svojega Božanskog Sina sa zahvalnim suzama sve darove, što mi ih prinosite. Svevišnji, koji vidi u vašim srcima živu vjeru, što vas toliko rasplamćuje, nagradit će vas, kako i zaslužujete.«

I dok su onda čobani Betlehemski poklecali, i jedan za drugim cjelivali slamu u jaslama, na kojoj je počivalo Božansko Djetešce, zaorile su diple i frule čobanske, i mlade su djevojke Betlehemske zaigrale Davidovo kolo pred Betlehemskom štalicom. A momci su udarili u psalme i hvalospjeve Velikomu Bogu Siona.

Sjajni na nebu mjesec obasipao je svojim srebrnim tracima taj divni prizor u toj bijeloj i svetoj noći. I Svevišnji je sa prijestolja svoje nebeske slave blagosivao uboge Betlehemske čobane, koji su došli da srknu, eto, prvu kapljicu Žive Vode, što je provrela iz Kolijevke Jedinorođenoga Sina Božjega.

POSLUŠNA PALMA

Zaprijetila je pogibao životu Isusovu. I Anđeo je Gospodnji rekao Svetoj Obitelji:

»Bježite!«

Pa se Sveta Obitelj dala na bijeg u Egipat. A Egipat je bio udaljen od Nazareta sto i šezdeset milja.

I jednoga dana, kad se sunce ukazalo, stigla je Sveta Obitelj pred jedan malen gajić od samih palama. I unišli su Josip i Marija sa Isusom u taj gajić, da se u njegovu hladu odmore.

Još su bili u kraju Zabulonskom, u krilu plodne i neiskazano lijepe poljane. Žubor brojnih potočića, od kojih za vrijeme proljetnih kiša nabuja rijeka Cison, pa slađahni uzdisaj povjetarca, što je meko lahorio visokim vršcima palama, i zvučni pjev ptica pjevica, i tugaljivi guk divljih grlica, svi ovi čarni glasovi prirode slijevali su se u najdivniji sklad, da proslave nazočnost svetih bjegunaca u toj gostoljubivoj dolini.

Dijete se Isus smiješilo u naručju Marijinu. Nebo je bilo vedro. Zrak je mirisao. I već je stalo srce ubogoj Majci da mirnije kuca. Kad najednom Josip, koji je spremao skroman doručak, stade da nešto prisluškuje.

»Šta je?« upita, uznemirena, sveta Djevica, i privinu čvršće Isusa na svoja prsa.

Dijete se Isus nije više smiješilo. I grlice su prestale gukati. I crn je oblak zastro sunce na izlasku.

»Zar ne čuješ ništa?« upita Josip svoju uplašenu družicu.

»Čujem, čujem,« odvrati ona. »Čujem kao buku oružja i konjanika od one strane doline.«

»Jest, sa gorske tamo strane, prema putu, što vodi u Kefu. To su, možebit, trgovci iz Tira i Ptolomajide, što se vraćaju u svoje luke.«

»Da to nije četa vojnika Irudovaca ?«

»Umiri se, Marija! Ova je dolina dosta udaljena od velike ceste.«

I onda su zašutjeli i Josip i Marija. Topot kopita od jakih konja približavao se sve više.

Marija je zavila svoga Božanskog Sina u široki svoj plašt, i uzvinula je k nebu suzne oči. Uz nju je stajao Josip, zamišljen i turoban. Jednako je on upirao oči u onu stranu, tamo u dolinu, odakle su dolazili nepoznati putnici.

Jak, visok glas ljudski udario je naskoro kroz granje palama o uši ubogim bjeguncima. Glas je taj pjevao ratnu pjesmu, kojoj bi pripjev opetovao onda velik broj loših i krupnih glasova.

»To su Rimljani,« prodahnu Josip. »Premda razabiram samo nepotpune riječi, mislim, da je pjesma gladijatorska.«

Marija nije na to ništa odgovorila, već je privinula još jače maloga Isusa na svoje srce, i gledala je dalje prema nebu, i Bogu se vruće molila.

Pjevanje je prestalo. Koraci se čuli posve u blizini gajića. Začas su ugledali Marija i Josip blistanje Rimskih šljemova.

Preblažena je Djevica, slušajući kucaj svoga materinjeg srca, klekla tad na koljena i prošaptala:

»O draga palmo, koja uzdižeš svoju krunu tako veličanstveno prema nebu, i koja si bliže prijestolju Božjemu, zamoli ti Boga, da ne zapusti moga dragoga Isusa!«

I eto čuda Božjega! Jedva je Marija prošaptala te riječi, a palma, pod kojom je sjedila Preblažena Djevica Marija, spusti sve do na zemlju svoje dugačko granje, i napravi zelen, gust zaklon, da tako sakrije Svetu Obitelj.

Vojnici su Irudovci prošli pokraj bjegunaca, a da ih nijesu ugledali. I kad su bili poodmakli kojih trideset koračaja, zaustavili su se kod bistra izvora, što je ključao iz ledine.

Neki su od njih sjahali, da zagrabe vode u svoje šljemove, jer su bili ljuto ožednjeli na dugom i tegotnom putu po suhoj pustinji.

»Tko će nam zabraniti, da se napijemo vode, kad nas ubija žeđa i vrućina ?« rekao je jedan vojnik, skinuvši svoj šljem sa glave, da ga zagnjuri u izvor.

»Tako mi Jupitra,« prihvatio je odmah drugi vojnik, »ni kazna šibanja, kolikogod bila sramotna, ne bi me suzdržala, da se ne zaustavim pred ovom tako bistrom izvor vodom!«

»A nalog, što ga imamo da izvršimo, što veliš o njemu, Labiene ?«

»Velim, moj dragi Oktavijane, da će Irud Idumejac zavijati kao bijesan vuk, kad vidi, da se vraćamo u Jerihon bez istočnih mudraca.«

»Čini se, da se zemlja rastvorila, da nam otme te strance.«

»Baš mi je to drago, tako mi Eskulapa! Zar su nepobjedivi rimski vojnici zato u Palestini, da vojuju sa dječicom i sa golorukim putnicima ?«

»U Judeji plaća i zapovijeda Irud,« viknuo je suhoparno na to jedan zadrt Irudovac u pratnji.

»Irud je samo službenik Rima. Cezar, moj božanski gospodar, on vlada nad Istokom.«

Zadrti Irudovac stisnu samo zube od bijesa, i ode u drugu hrpu vojnika, da sakrije svoj gnjev.

»Cezar August i njegovi dvoranici drijemaju mirno u naručju raskoši i u svakoj lasti i slasti carskoga grada.«

»Mars ne vlada više! Venera je danas na vladi! Pobjednički poklik ne uspiruje više plamena u srcima djece Tibera! Posvećeni gajevi ne pružaju više zelenog lovora, da se njim ovjenča čelo Rimskome vojniku! Svijet ne dršće više od straha, kad ugleda naše orlove nad svojim mekoputnim gradovima! Ali tako ne može da potraje dugo, prijatelji moji! Rimskome vojniku treba rata kao slijepcu svijetla, kao lavu krvi, kao ozeblu sunca! I Cezar nam ga mora dati, ako neće, da naskoro prihvatimo za preslicu i vreteno.«

Bio je taj govordžija jedan stari vojnik Rimski. I njegov orlovski nos i njegova od sunca zagasita put

i njegova sijeda brada i njegovo junačko držanje odavali su u njemu jednoga od onih veterana iz Rimskih legija, koji su stupali u službu vojničku već u svojoj osamnaestoj godini, pa bi je ostavili istom onda, kad bi dahnuli svojim posljednjim dahom.

»Ej, stari ljudoždere, kad li će se već tvoj plameni mač nasititi ljudske krvi!« doviknuo mu jedan konjanik, koji još nije bio otvorio usta, a šljem njegov od uglađene mjedi sa zlatnim vrškom označivao ga centurionom.

»Pravi vojnik nalik je na škrta čovjeka,« odrezao mu odmah veteran, pozdravivši ga da vojničku kožnatim štitom, što mu je visio o ramenu. »Kad škrt čovjek ima obol, onda hoće da ima i sestercij. Kad ima sestercij, onda mu treba i unca, pa i mina, pa i hebrejski talenat, i tako sve dalje i dalje. Tako i ja, moj centurione! Prešao sam razne stepene, i sad sam dekurion. Ali šta je to, kad zapovijedaš samo desetorici ljudi! A da je nešto rat, Kajo bi dotjerao i do centuriona!«

»Ti si odviše častoljubiv, prijatelju Kajo!«

»Odviše častoljubiv! Marko Antonije postao je od prostoga vojnika konzul. A to je ipak malo više nego centurion!«

»Jest, ali naš Kajo nije Marko Antonije!«

Rimski su se vojnici nasmijali onda u sav glas tomu odgovoru. A stari je šaljivčina Kajo obećao drugovima svoju moćnu zaštitu, kad on jedamput bude pozvan, da na Kapitolu sjedne među one, koji odlučuju sudbinom Rima.

Malo iza toga dao je centurion znak za odlazak. Konjanici su krenuli prema Cezareji, kamo ih je slao okrutni nalog Irudov, da zapriječe kraljima mudracima ukrcati se na njezinim obalama.

Kako se udaljivao topot konjskih kopita, tako se polako pridizalo granje palmino i poprimalo svoj prijašnji položaj. A tada je bilo vidjeti, kako Sveta Obitelj spokojno počiva pod zaštitnom palmom, uživajući onaj slatki san pravednika, što joj ga je bio poslao Dobri Bog, da srcu Marijinu i Josipovu prištedi ljutu tjeskobu, koju bi im bile prouzročile one žestoke riječi Rimskih vojnika progonitelja.

POTJERA ZA SVETOM OBITELJI

Sam okrutni kralj Irud sa svojim vojnicima pošao je u potjeru za Svetom Obitelji, za Isusom, Marijom i Josipom, koji su bježali u daleki Egipat pred tim okrutnim kraljem.

Okrutni je kralj Irud bio već ušao u trag Svetoj Obitelji. I jedva je čekao, da mu Mali Isus upane u šake.

Baš je bilo blizu granice Egipatske.

Sveta je Obitelj sretno izišla iz jedne tamne šume. A sad je trebalo preko jedne dugačke njive do na granicu Egipatsku. Nigdje ni grmečka, da se sakrije Sveta Obitelj.

Ali je uto baš sijao pšenicu jedan seljak na njivi. Sveta je Obitelj pohitjela bržebolje tomu seljaku. I Preblažena Djevica Marija progovorila je seljaku:

»Daj mi, brate, to sjeme, da ti ga ja posijem po njivi! I njiva će ti još danas uroditi najboljom pšenicom. A sutra ćeš je moći već požeti.«

Odmah je seljak dao torbu i sjeme Preblaženoj Djevici Mariji. I začuđen je seljak samo stao i gledao. A Marija je sijala, i pšenica je nato odmah izrasla. Izrasla je visoko, da je mogla očima iz daleka sakriti Svetu Obitelj, koja je onda bržebolje pohitjela prema granici Egipatskoj.

Uto je okrutni kralj Irud izletio iz tamne šume sa svojim vojnicima. I zagledao se Irud sa svojim vojnicima preko njive u daljinu. Ali nikoga nije vidio u daljini od one tamo visoke pšenice. I poletio je preko njive naprijed okrutni kralj Irud sa svojim vojnicima.

Uto je bila Sveta Obitelj već zamakla preko granice Egipatske. I bila je sad sigurna od okrutnoga kralja Iruda.

A Irud je ugledao seljaka na njivi i upitao ga, da li je vidio jednu ženu sa malim djetetom i jednoga čovjeka s njom ?

»Jesam,« odgovorio mu je seljak.

»A kad si ih vidio ?« upitao ga opet okrutni kralj Irud.

»Kad sam sijao ovu pšenicu,« odgovorio mu seljak.

»Onda je to davno bilo,« prihvatili su vojnici Irudovi.

I okrutni se kralj Irud sa svojim vojnicima vratio u Jeruzalem. Vratio se sav ljut i razjeđen, što nije uhvatio Isusa, Mariju i Josipa.

POD PALMOM

Isus, Marija i Josip putovali su žarkom pustinjom u zemlji Egipatskoj. Ta žega i prigrevica sunca Egipatskoga vrlo je bila umorila Preblaženu Djevicu Mariju. I ona je zahvalno i od svega srca pozdravila onu visoku palmu, pod koju su bili baš došli, i koja je svoju gustu krošnju, kao kakva krila, pod suncem razavila. I sveti je Josip uzdahnuo :

»Hvala Bogu ! Ovdje ćemo se u sjeni malo odmoriti.«

On je i živinče uveo u hlad pod palmu.

Preblažena Djevica Marija sjela je na travu, što je sitna rasla pod palmom. I zagledala se onda Preblažena Djevica Marija gore u palmu, na kojoj je bilo puno jedra i sazrela voća. Pa je Preblažena Djevica Marija rekla svetome Josipu :

»Sve troje smo žedni. Kad bismo mogli malo utišati svoju žeđu onim sočnim datulama na palmi !«

Sveti je Josip odgovorio :

»Visoka je palma, pa se datule ne mogu dohvatiti. Ali ima još u mješini vode. Hoćeš li, da ti donesem ?«

Preblažena Djevica Marija odgovorila je Josipu :

»Ima još samo malo vode u mješini. To ćemo ostaviti za živinče, koje nam je tako vjerno i dobro. Ono tako ustrajno i mirno nosi mene i moje Djetešce. Pa mu moramo biti zahvalni. Tko zna, kad ćemo se opet namjeriti na kakvo vrelo u toj suhoj pustinji !«

Onda se Mali Isus na Marijinu krilu milo nasmjehnuo, i ovako je palmi progovorio :

»Draga palmo! Sagni se dolje i obraduj moju dragu Majku svojim datulama, što su pune slatkoga soka!«

I odmah se sagnula visoka palma sa svojom gustom krošnjom, što je bila puna slatkih datula. Sagnula se palma sve do ruku Marijinih. I Preblažena Djevica Marija natrgala je slatkih datula sa palme, i jela ih je sa Josipom i sa Malim Isusom. I palma je ostala svejednako sagnuta i čekala je, dok joj se zapovjedi, da se opet uspravi. I Mali se je Isus opet milo nasmjehnuo, i ovako je palmi progovorio:

»Draga palmo! Uspravi opet uvis svoju lijepu glavu!«

I palma je lako zašuštila, i uspravila se uvis. I njezinim lišćem poigravao se tihi vjetrić, kao da je gladio njezinu zelenu kosu.

Mali je Isus opet progovorio visokoj palmi ovako:

»Hvala ti, draga palmo! Odsada ne ćeš više biti ovako bez vode.«

I čim je Mali Isus to izgovorio, odmah je provrelo vreoce iz obližnje pećine, i zasjalo je bistro vreoce na suncu kao jasno djetinje oko, kad se otvori iza sna. I sitno je zažuborilo bistro vreoce iz pećine, da tako razgovori tu samotnu palminu sjenu.

A Preblažena Djevica Marija, sva u duši radosna, govorila je u svom srcu:

»I anđeli i ljudi Božji, i živine i pećine, i voće i cvijeće klanjaju se i pokoravaju blagomu žezlu Kneza mira.«

Sveti Josip, koji je sve to promatrao u nekom svetom ushićenju i zanosu, digao se ponizno i pobožno, da opremi živinče za daljni put.

Mali je Isus bio upao u neke duboke misli i sa krila svoje Preblažene Majke, koja je već sjedila na živinčetu, opet je palmi progovorio ovako:

»O draga palmo, koja si tako lijepo podvorila moju Majku, tebi ću se odužiti tako, da će moj Anđeo jednu tvoju grančicu prenijeti u moj Lijepi Raj! I ovaj ti još podjeljujem blagoslov: Svi, koji izađu kao pobjeditelji iz svetih Gospodnjih bojeva, ovu će čuti riječ: Palmu ste pobjede dobili!«

Tako je govorio Mali Isus. I kad je to izgovorio, odmah se ukazao sjajan Anđeo Božji nad palmom, i uskinuo je jednu palminu grančicu, i s njom je opet odletio u Isusov Lijepi Raj.

Preblažena Djevica Marija i sveti Josip ostali su od čuda zapanjeni. A Mali je Isus, na krilu Marijinu, progovorio onda svojoj Majci ovo:

»U Raju mojega Oca nebeskog, na Suncu Života, već je izrasla palma mira i pobjede. Ona tamo, u mjestu vječne radosti, čeka na moje Svece, kaošto je ova palma u toj pustinji čekala, Majko, na tebe, da te okrijepi svojim slatkim sokom i plodom.«

Preblažena Djevica Marija i sveti Josip samo su šutjeli na tu riječ Isusovu. Prignuli su svoju glavu, a srce im je drhtalo od neiskazanog blaženstva.

Pred njima se prostirala nepregledna pustinja Egipatska. I pustinja je šutjela. Ona je bila nekud još veća i nepreglednija u toj svojoj šutnji i tišini. Samo su se čuli strpljivi i oprezni koraci živinčeta u pijesku. I nad velikom pustinjom Egipatskom daleko, dugo i široko razastirala se divna modrina južnoga živog neba.

MEĐU DIVLJOM ZVJERADI

Na bijegu u Egipat zađe jednoga dana Sveta Obitelj u pustinju, koja je bila pustija i strahovitija od svih drugih pustinja, što su ih već bili prevalili Preblažena Djevica Marija i sv. Josip sa Malim Isusom.

Baš se bio spustio večernji sumrak na tu strahovitu pustinju. Tamo u daljini, iz jedne duboke pećine, svjetlucale su kao dvije zvjezdice. I domalo je stalo kao prut drhtati živinče, na kojem je jašila Djevica Marija sa Malim Isusom.

Iz pećine zariče pustinjom ljut lav. One kao dvije zvjezdice, što su svjetlucale iz pećine, bila su dva divlja oka ljutoga lava.

Izađe iz pećine ljut lav, što je jednako rikao za plijenom. Izađe i drugi, i treći, i četvrti lav. Svi su strahovito rikali i primicali se sve bliže k Svetoj Obitelji. Živinče, na kojem je jašila Preblažena Djevica Marija, samo što nije palo od straha na zemlju. I preblažena Djevica Marija i sv. Josip drhtali su od straha kao prut.

Tad je Mali Isus ogrlio nježno svoju Majku, i progovorio joj blagim posmijehom:

»Majko, ne boj se ništa! Pogledaj, kako su sad lavovi najedamput postali krotki i blagi! Oni će tebe samo poslužiti, i neće nam naškoditi ništa.«

I nestade, na riječ Isusovu, svakoga straha iz srca Marijina i Josipova. I živinče je prestalo drhtati. A lavovi su polegli na zemlju, i umiljato pregibali su svoje glave pred Svetom Obitelji. Onda su opet ustali, i mirno su išli pred živinčetom, da mu pokazuju put, koji je vodio k palmama.

Tamo pod palmama izviralo je krasno vrelo, da malo zazeleni onaj kutić suhe pustinje.

Na putu je naišla Sveta Obitelj i na drugu divlju zvjerad. Na vukove i na risove. I oni su se mirno pridružili lavovima.

I pitome životinje, što su bile u pustinji, nijesu se razbježale pred lavovima, vukovima i risovima, već su im se i one pridružile, da prate Svetu Obitelj u pustinji.

A bila je obasjala svu pustinju sjajna mjesečina. I Mali je Isus sa Preblaženom Djevicom Marijom sišao sa živinčeta. A sveti je Josip ustrgnuo uz put grančicu sa masline, i dao ju Malomu Isusu. Pa je Mali Isus stupio među divlje zvijeri, i milovao ih, a i divlje zvijeri, zajedno sa pitomim životinjama, povjerljivo se umiljavale i previjale oko Maloga Isusa.

I tako se, do u riječ, ispunilo ono proročanstvo proroka Izaije:

»I vuk će boraviti sa janjetom, i ris će ležati sa jaretom; i tele i lav i ovca bit će zajedno, i malo dijete vodit će ih.«

Preblažena Djevica Marija i sveti Josip, gledajući sve to i sjedeći pokraj vrela, uronili su u sveto razmatranje i u daleku budućnost. Pomišljali su i na one ljude, kojima otvrdnuta srca neće moći da umekša ovaj krotki i ponizni Sin Čovječji, koji je, eto, samo jednim jedinim blagim pogledom tako pripitomio i divlje lavove i vukove i risove u pustinji.

MEĐU RAZBOJNICIMA

Sveta Obitelj, bježeći u Egipat, stigla je u neprijateljsku zemlju Samariju. Unišli su Josip i Marija s Djetetom Isusom u neku mračnu i neplodnu dolinu. Mrak je padao na zemlju. Brzim i velikim korakom primicala se mrkla noć. Hladna i kišovita noć, u kojoj se samo čuje huk vjetra u visokim krošnjama drveća i graktaj gavrana, što proždrljivo guta svoj plijen. I vuci su već stali da zavijaju u planini.

Ubogi bjegunci Josip i Marija s Djetetom Isusom, izgubljeni u toj samotnoj dolini, pitali su se sa strahom, gdje li će sad naći zaklon od burne kiše, što je propadala sve jače.

Kad najedamput Josipa, koji je prvi stupao vodeći za uzdu skromno živinče svoje mlade družice, zaustavi oštar i odriješit glas:

»Stoj, ili si mrtav!«

Ustrašeni i zapanjeni ugledali su Marija i Josip, da su najedamput opkoljeni od mnogih naoružanih ljudi, što su, kao nekom čarolijom, iznikli iz pukotina obližnje pećine.

Već su bili bodeži napereni na uboge Nazarence.

Ali Josip progovori ozbiljno i odvažno razbojnicima:

»Ljudi! Što vam je skrivila ova plemenita mati, da navaljujete na život njezin i njezina djeteta?«

»Pravo imaš, dobri čovječe!« odvrati mu jedan jak i mlad glas. »Nitko se ovdje neće vas ni prstom dodirnuti! Ovi su mi se ljudi zakleli, i siguran sam, da nijedan od njih neće pogaziti svoju riječ!«

Bio je razbojnik Dizma, koji je izustio ove riječi. I on je onda oštro prošao kroz mnoštvo Samarijskih razbojnika, pa je pristupio Josipu i rekao mu:

»Ne boj se ništa, dobri čovječe! Ti si posve siguran. I ovoj mladoj majci, koja tako tjeskobno privija drago dijete na svoje grudi od straha, da u njega tko ne dirne, reci, neka se umiri, jer joj od nas ne prijeti nikakva pogibao. Da tko dirne i samo vlas na njezinoj glavi, odmah bi je osvetio ovaj moj bodež. Ali noć je hladna, i mlada je žena pokisnula, pa, evo, uzmi ovu kabanicu i zaogrni njom mladu ženu!«

»Hvala ti, plemeniti momče!« odvrati mu Josip, i na njegovim se trepavicama pojavi krupna suza radosti i zahvale. »Neka te dobri Bog nagradi u čas tvoje smrti!«

»Sad pođi za mnom, dobri čovječe, sa svojom ženom! Moj je stan ovdje blizu, i bit ćete u njemu zaklonjeni od kiše, što, eto, pada sve krupnija.«

Ubogi bjegunci primili su rado ponudu mladog razbojnika. Domalo su prispjeli u jednu utvrdicu, gdje je Dizma odmah naložio vatru, da im se osuše haljine.

Gostoljubivi razbojnik bio je neiskazano dobar i susretljiv Svetoj Obitelji. Iza večere, što im ju je sam ugotovio, odveo je Josipa i Mariju s Djetetom Isusom u obližnju spilju, gdje su već bile za njih prostrte dobre slamnjače.

Ali prije nego ih je ostavio, približio se Dizma smjerno plemenitoj majci, i upitao ju, da li bi mu dopustila poljubiti njezino čedo.

»O, da,« odvrati mu Preblažena Djevica Marija, »ti si njegov dobar zaštitnik!«

I Dizma je žarko poljubio Maloga Isusa u nježno čelo.

Onda se Dizma vratio k svojim drugovima, pa im je rekao ovo:

»Ne znam, što se to zbilo u mojoj duši, kad sam poljubio ono predrago dijete u čelo. Čini mi se, da sad nekud lakše dišem. Kao da se, eto, krv pročistila u mojim žilama.«

Kad je sutradan ujutro unišao Dizma k svojim gostima, primili su ga oni zahvalnim posmijehom.

I mladi je razbojnički poglavica priugotovio Svetoj Obitelji zajutrak. I dok su se oni krijepili, bile su njegove oči jednako uprte u Maloga Isusa. Kao da ga je k Njemu privlačio neki neodoljiv tajinstven čar.

Kad je došao čas odlasku, zahvali sveti Josip toplo Dizmi na dobrostivom gostoljublju, a onda pridometnu ovo:

»Kad srce tvoje još toliko osjeća za nevoljnike, o, zašto ti Gospodin, koji ne ostavlja nenagrađeno nikoje dobro djelo, ne ulije u srce velikodušnu misao, da ostaviš taj rđavi život, što te sigurno vodi u vječitu propast, u propast bez dna ?«

»Dobri čovječe,« odvrati mu razbojnički poglavica, »zar ne znaš, da je staza zločinačka skliska i strmenita, i da je čovjeku teško zaustaviti se na njezinoj strmeni, kad se već jedamput niza nju otisnuo ? Ah, bio sam nekoć i ja dobar i pobožan čovjek! Ali me zli ljudi iskvariše. I sada... Sada je prekasno ...«

Međutim je bilo živinče opremljeno od jednoga druga Dizmina. I dok je sad Josip pomagao Mariji da sjedne na živinče, uzeo je Dizma Maloga Isusa u svoje snažne ruke. Božansko je Dijete ovilo svoje ručice oko Dizmina vrata, kao da je htjelo da zahvali onome, koji ga je tako velikodušno primio. I Dizmi je onda bilo, kao da čuje glas, milozvučan i sladak glas poput eolske harfe. A taj mu je divni glas milo šaptao:

»Dizma! Tvoja će smrt biti lijepa i blažena. Ti ćeš umrijeti sa mnom. I ti ćeš onda biti u Raju sa mnom.«

DIZMA

I.

Noć je bila tamna. Nijedna zvijezda nije na nebu sjala.

U divljoj pustinji Sur, na granici Arabije i Egipta, ljut je duvao vjetar. I taj je vjetar sve pred sobom rušio i kršio.

Bila je u najvećoj opasnosti kućica, što je stajala osamljena tamo u skrajnoj zabiti.

U toj kućici sjedila je uz ognjište pomlada žena. Grijala se uz vatru. Od časa do časa bacila bi tužan pogled na bešiku, u kojoj je drijemalo njezino bolesno dijete.

Najednom netko zalupa na kućnim vratima:

»Otvorite, molimo vas, otvorite! Spasite nas od strahovite bure! Smilujte se mojemu nejakom djetetu! Smilujte se mojemu čovjeku i meni!«

Tako se čuo umoran i nježan glas mlade žene pred vratima.

»Ovo nije nikakav han! Ja vas ne mogu da primim na konak!« odazvala se iz kućice žena, koja se nije ni pomakla od ognjišta.

»Molimo vas u ime Boga Abrahamova, Izakova i Jakovljeva, otvorite nam!« opet se čuo prijašnji slatki glas.

I žena se u kući napokon dignula.

»Teško putniku, koji se amo uvrati!« govorila je ona otvarajući vrata.

Ali se ona sva snebila, i sa nekim je strahopočitanjem uzmakla natrag, kad je ugledala pred sobom

ubogu majku, kao kap mladu ženu sa suznim očima. Takvu ljepotu nije ona još nikada vidjela u životu svome.

Pred ženom domaćicom stajala je Sveta Obitelj, koja je pred okrutnikom Irudom bježala u Egipat.

I žena domaćica, svejednako u nekom strahu, govorila je:

»Ako vas primim na konak, pali ste u sigurnu propast i smrt. Ja sam žena čovjeka razbojnika. On može svaki čas stignuti. I nitko vas onda ne spasi od njegovih šaka!«

Međutim su već bila vrata širom otvorena, i Marija je sa svojim Djetetom unišla u kućicu, dok je Josip spremao svoje živinče pod krov drvene sjenice pred kućom.

Domaćica baci jednu rukovet granja na vatru, i sva je kućica zasjala u svoj svojoj bijedi i oskudici. Domalo je i Josip sjedio za ognjištem. A bura je napolju jednako bjesnila, i kućica se sva tresla od silne vjetrine.

I opet lupanje na kućnim vratima. I čuo se jak muški glas:

»Ženo, otvori!«

»Bože! To je on! Moj čovjek! Moj Dizma! Šta će sad biti od vas? Kud ću s vama?«

I dok je ona, tako uzdišući, lamala svojim rukama, i nije znala šta će, ustala je mirno Marija, i pružila joj svoje dijete, pa je onda sama otvorila kućna vrata.

Uniđe razbojnik Dizma u kućicu. Jedan gorostas. Lica zagasita. Ljut i smrknut. I kad je on ugledao Mariju, samo je ljutito bacio oko na svoju ženu, kao da ju je zapitao:

»Odakle ovi nepozvani gosti?«

Žena, u neprilici, stala se ispričavati:

»Ubogi putnici, bjegunci. Uhvatilo ih nevrijeme u pustinji. Ja sam ih, eto, primila. A sve mi se čini, da nam je s njima unišla sreća u kuću.«

Razbojnik Dizma zagledao se malo u strance. I on se najedamput u licu i u srcu sav promijenio.

I rekao je strancima:

»Pa dobro mi došli!«

I odmah se okrenuo ženi:

»Ženo, imamo li šta pojesti?«

»Imamo hljeba, voća i mesa.«

I sofra je bila odmah postavljena.

A žena bi Dizmina, sjedeći za sofrom, od časa do časa tužno pogledala na svoje bolesno dijete u bešici. Ali je ipak bila sva sretna, što je njezin Dizma bio tako dobar svojim gostima.

Kad se digla sofra, sio je Dizma uz ognjište, pa je pogledao i on na svoje bolesno dijete u bešici. I onda se zagledao u Maloga Isusa na krilu Marijinu.

»Ah!« uzdahnuo je onda Dizma Josipu, »kad bi moj sin bio tako zdrav kao tvoj! Tako zdrav i tako lijep!«

»Tvoj je mali, dakle, bolestan?« upitao je Josip Dizmu. I onda je, nadviriv se nad bešiku, zbilja opazio strašne rane na Dizminu djetetu.

Dizma je opet uzdahnuo duboko:

»Jest, moj je mali teško bolestan. Na njemu je užasna bolest — guba.«

Iza ovih riječi nastala je mučna i duboka šutnja. Napokon je žena Dizmina proplakala, i u plaču je izgovorila i ovo:

»Bog kazni na djetetu grijehe roditelja.«

Dizma je samo pogledao svoju ženu. Ali u tom pogledu nije bilo ni prigovora, ni ljutnje. Bilo je u njem samo puno dubokog bola i duševnog nemira.

»Bog raskriljuje svoje milostive ruke prema skrušenu grješniku, i obraća njegove suze u radost,« tješila je Marija Dizmu i njegovu ženu.

I Marija je onda nastavila:

»Već sviće, i bura je prestala. Molim vas, dajte mi malo vode, da umijem svoje dijete! I onda ćemo mi dalje u ime Božje!«

»Ali ostanite nam još!« odvrati Dizma, kojemu je bilo žao, da ga ostavljaju tako dobri putnici.

Josip mu odgovori:
»Dug je još put pred nama.«
»A kamo ste to zaputili?«
»Mi smo ubogi bjegunci, i potražit ćemo zaklonište u Egiptu. Ali mi ćemo se, ako Bog da, opet povratiti u svoj zavičaj Nazaret.«
Onda su Josip i Dizma ustali i izašli pred kuću. Puhao je blag vjetar. Nebo se lijepo razvedrilo. Priroda se probudila i bila kao pomlađena.
»Operi svoje bolesno dijete u toj vodi, kojom sam umila Malog Isusa!« rekla je Marija pri odlasku Dizminoj ženi.
Dugo su gledali Dizma i njegova žena za tako dobrim bjeguncima.
I kad se Dizmina žena vratila u svoju kućicu, odmah je uzela svoje bolesno dijete i oprala ga u onoj vodi, kojom je malo prije Marija umila Malog Isusa.
»Ali šta to radiš, ženska glavo? Zašto nijesi uzela drugu vodu?« upita Dizma ženu.
»Tako mi je rekla ona lijepa i tajinstvena mlada žena,« odgovorila Dizmi njegova žena.
I jedva je dijete bilo oprano, ozdravilo je, i nijedne rane nije više bilo na njemu.
Tako je dobri Bog nagradio milosrđe Dizmino i njegove žene.
I to Dizma neće zaboraviti...

II.

Na povratku iz Egipta u Nazaret prispjela je Sveta Obitelj baš prije zalaska sunca u zemlju Idumeju. Tu je Sveta Obitelj potražila zaklonište, gdje bi prenoćila.
Nedaleko bila je tamna i duboka spilja. Mali je Isus unišao prvi u nju. I spilju je odmah obasjala tajinstvena svjetlost.
Koji sat zatim zaspali su u spilji sveti bjegunci, puni radosti i nade, makar da im je tvrd kamen bio pod glavom. Ugledat će oni domalo lijepe gore i poljane svojega dragog Nazareta.

Oko ponoći zaustavila se dva čovjeka na ulazu u spilju. Jedan je došao sa strane Egipatske, a drugi sa brdina Judejskih.
»Dizma!« progovorio je svojemu drugu onaj, koji je prvi došao.
»Gesta!« odvratio je Dizma, okrenuvši se k svojemu drugu. »Vidiš, kako sam bio točan!«
»Ni ja nijesam netočan. Uniđimo!«
I prijatelji su unišli u spilju.
»Hoćemo li upaliti luč?« upitao Dizma.
»Čemu? Možemo se razgovarati i bez nje. Mi smo, kao noćne ptice, osuđeni da živimo u mraku.«
»Imaš pravo. Ali sjednimo, jer sam vrlo umoran od puta!«
I sjeli su Dizma i Gesta na kamen, jedan prema drugomu.
»Tvoj mi je glasnik rekao, da kaniš prijeći sa svojim ljudima u Samariju,« prihvati opet Dizma iza kratke stanke.
»Kanim. U pustinji nema više prometa kao nekoć, a moji ljudi ne mogu, eto, da budu bez posla. A pošto si ti vođa Samarijskih gorštaka, htio sam da čujem, bi li ti primio naše sudjelovanje, i bi li nas gora Hebal gostoljubivo dočekala?«
»Moji će vas ljudi dočekati i primiti kao svoju braću. Evo ti ruke u znak prijateljstva!«
Gesta je stisnuo Dizminu desnicu.
»Dakle nas primaš? O tom smo, je li, na čistu?«
»Što rekoh, nikad ne porekoh.«
U taj se čas začuo dug uzdisaj iz duboke spilje.
Gesta se mašio za svoj bodež i tiho prošaptao:
»Tu ima netko.«
»I ja mislim,« odvrati Dizma. »Čekaj, da vidimo!«
I Dizma je izvadio iz svojega pojasa dugačak fitilj, i uzeo dva kremena, stavio fitilj uz jedan kremen, a drugim kremenom stao udarati o kremen uz fitilj, dok se nije iskrom iz kremena upalio fitilj.
I razbojnici su zbilja opazili svete putnike, koji su bili zaspali u dubini spilje. Dizma ih je odmah prepoznao.

Jest, oni su bili u njegovoj kućici, kad su ono prije kojih sedam godina bježali u Egipat. I Dizma se sjetio čuda, kojim je onda ozdravilo njegovo gubavo dijete.

»Evo dobra plijena, kojemu se nijesmo nadali!« reče Gesta, i pođe prema Svetoj Obitelji.

»Stani!« uhvati ga Dizma za ruku. »Pred ovim ubogarima udara mi srce tako jako, te mislim, da će mi puknuti.«

»Ah, šta to govoriš!« odvrati Gesta.

»Ne smijemo dirati u san ovih nesretnika! Molim te, Gesta, ne diraj ih! Molim te u ime svega, što ti je drago na ovom svijetu!«

»Najdraži mi je na ovom svijetu dobar plijen, što se lako može pretvoriti u novac.«

»Dobro! Obećajem ti dvadeset drahma, samo ih pusti na miru!«

»To je malo!«

»Pa neka bude pedeset! Ako nijesi s tim zadovoljan, odlučit će šake!«

Ovaj je posljednji razlog djelovao.

»Dobro, prihvaćam,« odgovori Gesta, i primi novac, što mu ga odmah pružio Dizma.

U isti se čas ozvao iz dubine spilje tajinstven glas:

»Dizma! Gesta! Vi ćete umrijeti zajedno sa mnom. Jedan meni s desne, a drugi s lijeve strane.«

Razbojnici, prestravljeni, ispadoše iz spilje. I rastadoše se u različnim mislima.

Dizma je udario putem Idumejskim, jednako šapćući:

»To je Isus, Sin Marijin! Odmah sam ga prepoznao. Tako je blag! Tako je krasan! Tako je drag!«

Gesta je opet govorio sam sebi:

»Baš se moj Dizma razumije u svoj posao! Poradi nekakvih prosjaka dade mi ravnih pedeset drahma u srebru. S njim će se moći dobro zaraditi!«

III.

Napokon su Pilatovi legijonari uhvatili dvojicu poglavica najzloglasnije razbojničke čete u čitavoj Palestini. U Jeremijinoj spilji blizu Jeruzalema uhvatili su Dizmu i Gestu, i bacili ih u tamnicu Antonijske tvrđave u Jeruzalemu.

Među tom dvojicom razbojničkih poglavica imao se na gori Golgoti propeti Isus Nazarenac.

I dok su Isusa propinjali, ležali su Gesta i Dizma na svojim križevima. Ruke su im bile privezane na popriječne dijelove križa.

Na Dizmi se vidjela velika turobnost. I jednako je govorio Gesti o Isusovoj dobroti i strpljivosti.

»Doista, postupaju ružno i okrutno sa Isusom Nazarencem,« govorio je Dizma Gesti. »To, što je on počinio svojom novom naukom, samo je svake hvale dostojno. I on nam, eto, daje najljepši primjer najveće strpljivosti. On ima Božansku moć nad ljudima.«

»Kakva je to njegova Božanska moć? Da je on tako moćan, kako ti veliš, mogao bi osloboditi i sebe i nas.«

Kad su namjestili križ Isusov, došao je red na Gestu i Dizmu. Dadoše im krvnici piti neku smjesu mirhe i vina. Onda im zavinuše ruke oko prijećaka, i pričvrstiše ih tako silovito, da su im sve pucale kosti. Stala ih je obadvojicu užasna vika. Dizma je bio ustrpljiv i govorio je svojemu drugu:

»Mi trpimo užasne muke. Ali da se s nama postupalo kao sa bijednim Galilejcem, ne bi nas više trebalo propinjati na križ. Mi bismo bili već davno mrtvi.«

Farizeji i njihovi ljudi pogrđivali su Isusa na sve načine. Vikali su mu i ovo:

»Ako si Krist i Sin Božji, spasi se i siđi s križa!«

I Gesta, propet s lijeve strane Isusove, rekao je Isusu:

»Zbilja, ako si Krist, spasi sebe, a spasi i nas!«

Ali je Dizma, razbojnik s desne strane, ukorio Gestu i rekao mu:

»Zar se ne bojiš Boga, ti, koji trpiš istu muku? A mi trpimo, jer smo krivi, i zaslužili smo ovo. Ali on nije učinio baš nikakva zla.«

Onda je Dizma rekao s križa neprijateljima Isusovim ovo:

»Vi ga toliko pogrđujete, a on se moli za vas. On šuti na sve vaše pogrde. On je doista Prorok. On je Sin Božji.«

I Dizma se onda okrenuo k Isusu i rekao mu sav raskajan:

»Gospodine, spomeni me se, kad dođeš u svoj Raj!«

Dobri mu je Isus milo odvratio:

»Dizma! Još danas ćeš biti sa mnom u Raju!«

Tako je i bilo.

Iza kako je Isus prignuo svoju glavu i predao dušu svoju u ruke svojemu Ocu nebeskom, prišli su krvnici dvojici razbojnika i prelomili im kosti. Gesta je iza toga izdahnuo vičući užasno. A Dizma je izdahnuo posve mirno i spokojno. On je dušu svoju predao u premilostive ruke Isusove.

Milostivo srce, kojim je razbojnički poglavica Dizma susretao Svetu Obitelj u razbojničkoj pustinji, i njegov pokajnički pogled, što ga je napokon na križu upro u Propetoga Isusa, u kojem je ugledao svojega Boga i Spasitelja, to mu je dalo za sva vremena ime: »Dobri Razbojnik«.

PADAJU POGANSKI KUMIRI

Putujući Sveta Obitelj kroz zemlju Egipat izašla je jedne večeri iz suhe pustinje Egipatske i približavala se k rijeci Nilu i jednome sjajnom velegradu na rijeci Nilu.

Pred gvozdenim vratima toga velegrada, koji se zvao Heliopolis — Grad Sunca — stajao je na malom brežuljku ogroman kip nekoga lažnog poganskog boga. Kip najvećega boga Egipatskog.

Taj je kip bio sav od jednoga tamnozelenog kamena mramora. I obasjalo ga svega sunce, što je baš zalazilo za goru. Sjajan mramor, ovdje i ondje pozlaćen suhim zlatom, još je više zasjao na tim posljednjim tracima sunčanim. A na visokom podnožju kipa bile su urezane i pozlaćene ove ohole riječi:

»Od postanja svijeta nije bilo na svijetu moćnijega od mene. I nema ga ni danas na svijetu moćnijega od mene. I neće nikada biti na svijetu moćnijega od mene. Nikada, sve do svršetka sviju vijekova.«

Oko toga ogromnog kumira poredali se drugi manji poganski kumiri. A bilo ih je na broj ravne tri stotine. I pred svakim je kumirom bio žrtvenik zlatan i srebrn. I na svakom je žrtveniku gorio mirisavi tamjan. A onaj ogromni kip najvećega boga Egipatskog isticao se sav zlatan i sjajan nad oblačićima, što su se izvijali iz upaljenog miomirisnog tamjana.

Na gvozdena gradska vrata baš je izlazio mnogi svijet, sve hrpa za hrpom. Dolazio je taj svijet iz grada, da se pri zalasku sunca pomoli i pokloni svojemu najvećem bogu i uz njega ostalim manjim bogovima.

Ali je večeras sav taj mnogi svijet upirao svoje poglede na drugi tamo obližnji brežuljak. Na brežuljak, što je bio naprema ogromnom kipu najvećega boga Egipatskoga. Na tom brežuljku polako se pomicalo umorno živinče, što je na sebi nosilo Preblaženu Djevicu Mariju sa Djetetom Isusom. A sveti je Josip vodio živinče niz brežuljak prema gvozdenim gradskim vratima.

Zlatno je večernje sunce oblilo upravo divno ovu Svetu Obitelj, koja je u svojoj poniznosti i jednostavnosti bila neiskazano lijepa. Lijepa i kao do neba uzvišena.

I tako se, eto, dogodilo, da su pogledi sviju pred gvozdenim gradskim vratima bili okrenuti na ono Dijete i na njegovu Majku. A nijesu bili okrenuti, kao obično, na one poganske kumire Egipatske. I nijesu ljudi mogli da skinu svojih očiju sa one božanstvene Svete Obitelji, koja im se primicala sve bliže i bliže.

I tad se dogodilo čudo, u Egiptu još neviđeno. Malo je Dijete Isus podiglo tiho svoje nježne ručice, i dalo je znak svoje nazočnosti onim poganskim kumirima. A bio je taj znak malen križ, što ga je Mali Isus svojom nježnom ručicom napravio u zraku. I sve tri stotine onih kamenih poganskih kumira, uz strašan potres neba i zemlje, oborile su se odjedamput u prah. A onda se sav u prah smrskao i onaj ogromni kip najvećega boga Egipatskog. Oborili se i svi žrtvenici. U isti čas utrnuo se i sav onaj mirisavi tamjan, što je gorio na žrtvenicima.

Ali je iza strašnog potresa neba i zemlje nastala odmah velika mrtva tišina. Mrtva tišina kao u grobu.

I sav je onaj svijet pred gvozdenim gradskim vratima, kao na nečiju zapovijed, popadao onda ničice na zemlju. Tako se, i nehote, poklonio do zemlje onoj Svetoj Obitelji: Isusu, Mariji i Josipu.

A Preblažena Djevica Marija spomenula se tada one Prorokove besjede:

»Gle, Gospodin ulazi u Egipat, i pred Njegovim licem padaju u prah svi kumiri Egipatski.«

I dušom je Marijinom prolazio još i ovaj tajinstveni glas:

»I đavli osjećaju Njegovu silu, i poniženi uzmiču pred Njim u tminu, kaošto crv zemaljski uzmiče i bježi pred sunčanom svjetlosti.«

Uboga Sveta Obitelj ostala je u sjajnom velegradu Heliopolisu samo kratko vrijeme. Trebalo je njoj mjesto mirnije i skromnije. Pa su krenuli Josip i Marija s Djetetom Isusom iz velegrada Heliopolisa prema malom samotnom seocu Matariehu.

U SELU MATARIEHU

Posljednji traci sunca, što je zapadalo, padali su na skromno Egipatsko seoce Matarieh.

O Matarieh! Ti smjerna ljubice na poljani! Ti mirisni ljiljane u dolini! Ti vječito proljeće Egipta! Ti mjesto gostoljubivo, što ga je sam Bog odabrao, da bude zaklonište Njegovu preljubljenom Sinu za sedam punih godina Njegova zatočenja u Egiptu!

Na skrajnoj točki sela Matarieha stajala je uboga kućica, dosta udaljena od skupa ostalih kuća, a pokrivena slamom i zemljom. Pred kućicom je golema smokva raskrilila svoje sjenato granje, kao da zakloni lomno gnijezdo golubica, što su se tu sklonile.

Žena mlada i krasna, djevica čista čela, slatka i jasna pogleda, sjedila je pod golemom stoljetnom smokvom. U nježnim je rukama držala predivo, napola ispredeno. Opet i opet podigla bi ona svoje oči k nebu. A zatim je upravila svoj pogled prema selu Matariehu, gdje je kao tražila nešto, što je ljubila nadasve. I valjda nije ništa ugledala tamo uz seoce, jer je sa uzdahom opet nastavila svoj posao.

Već je drhtao lagani večernji vjetrić u visokoj krošnji smokvinoj. I zvučni pjev ševin pratio je sunce, što će odmah zapasti.

Najednom sijevne u očima mladoj ženi blijesak vesele sreće. I ona pohiti prema selu Matariehu. Hitra kao gazela Jemenska. Dostojanstvena kao kraljica Estera. A iz njezina cijela srca vinuo se uzdah:

»Ah, eto ih! Bože moj, kako sam ipak sretna!«

Dječak od kojih šest godina, svjež i ljubak kao jasna zora, dolazio je stazom, što je vodila u selo. Plavi mu uvojci padali su na vunenu tuniku. Vodila ga je ruka plemenitog muža, na čijem je ramenu počivala tesarska sjekira.

Mlada žena uze dijete u naručaj, privinu ga k srcu, i ponese ga, sva sretna, do kućice.

Jednostavna večera bila je priređena za tesarovu obitelj. Iza stolne molitve sjedne skromni radnik među majku i dijete, da iza duga i naporna rada založi večernji zalogaj.

»O, dragi Josipe,« prekine muk mlada žena, »kako je tvoj život pun brige, pun muke i patnje!«

»Bog tako hoće, Marijo! Poklonimo se Njegovoj svetoj volji! Ali mi je žao ovoga dragog djeteta. Ovako tegoban život nije za njega.«

»Ne žali me, dragi oče!« odvrati Božansko Dijete. Ja sam sretan, što dijelim s tobom tvoje uboštvo.«

Glas Djeteta Isusa zvonio je kao slatka melodija.

»O moj ljubljeni Sine!« usklikne Djevica Majka, poljubivši svojega Sina u čelo. »Kruh je progonstva gorak kao list bademova drveta, i tvrd je kao ljutac kamen na putu. Ah, tebi, dušo moje duše, čedo najljepše od sve ljudske djece, sa čijih usana odsijeva osmijeh Abrahamovih anđela, tebi je toliko muka i žrtava naprtilo na leđa ovo naše siromaštvo! A tvoja usta nikad da se i malo potuže!«

»Majko moja,« odvrati Božansko Dijete, »tako je volja mojega Oca nebeskoga! Poklonimo se Njegovim vječnim odlukama, i čekajmo čas, što nam je određen!«

»O, Isuse moj, o srce i dušo! Tvoje su riječi mojoj duši slađe od zvuka Sionske harfe. Ja ti se klanjam kao Božanskom Utješitelju u svakoj ljudskoj žalosti.«

Malo zatim dovršila je Sveta Obitelj svoju večeru. Iza večere, okrenuvši se prema strani Jeruzalema, zapjevali su Isus, Marija i Josip himnu zahvalnicu Bogu Svevišnjemu. I onda su pošli na počinak.

POVRATAK U NAZARET

Okrutni je kralj Irud bio već umro. Umro je okrunjeni krvnik u grdnim ranama, iz kojih je gmizalo na hiljade crvi. Udarila ga, piše povjesničar Židovski Josip Flavije, ruka i osveta Božja zbog njegovih nečuvenih okrutnosti.

I tako je došlo vrijeme, da se Sveta Obitelj, željna svoga zavičaja, povrati natrag iz Egipta, iz seoca Matarieha, u svoj dragi Nazaret.

Ali sveti Josip nije bio još ništa čuo za smrt Irudovu.

Jednoga dana, podvečer, dođe sveti Josip kući, sav umoran od posla. Na kućnome pragu sjedila je Preblažena Djevica Marija i prela kroz prste vunu. Mali se Isus, šuteći, zagledao u široku okolinu i slušao pjesmu, što ju je slatko i potiho pjevala njegova Majka. Na ramenu njegovu sjedio je bijel golub, koji je svoju malu glavicu krotko savijao k sjajnome licu Isusovu.

Pjesma, što ju je pjevala Marija, bila je stara pastirska pjesma. Pjesma, što se ono pjevala u davna vremena, kad je još Izrael stanovao pod šatorima. Pjesma posve jednostavna, a opet duboka i uzvišena, sva prodahnuta dahom čiste poezije iz tihe sunčane samoće i zelene šumice. Pjesma iz jedne pobožne duše, koja je čeznula za Bogom, za Bogom živim, kašto plavi jelen čezne za izvorom bistrim.

Tiho proljetno sunce bilo je već na zapadu. I sunce je divno pozlaćivalo svu okolinu sela Matarieha.

A nebo je gorjelo u grimizu. I rijeka je sjala kao zlatno ogledalo.

Sveti Josip sio na kućni prag do Marije. Preblažena Djevica Marija prestade pjevati. I svi su šutjeli, i zagledali se daleko u daljinu.

Napokon je zapalo sunce. I nebo je sad bilo kao krvlju poliveno. I pustinjom se protegle duge, tamne, ljubičaste crte, kao kakove brazde. I onda su se ugasile sve svijetle boje. Nebo je potamnjelo modro, i u njegovim dubinama zasjale su jasne zvijezde.

I Preblažena Djevica Marija ustade, postavi sofru pred Isusa i Josipa, i donese kruh i mlijeko. I, jedući, razgovarali su se među sobom tiho Isus, Marija i Josip o svom dragom Nazaretu.

Iza večere Marija je unišla sa Malim Isusom u kućicu, a Josip je ostao sjedeći na kućnom pragu sam. Umorne oči sklapale mu se, i brzo ga je uhvatio tihi san. Ali i u snu duša bi njegova bdjela, i uronila bi u duboke misli, i gledala bi svijetla, što ih inače ne gleda nikakvo oko, i čula bi riječi, što ih inače ne čuje nijedno uho.

Tako je bilo i ove večeri. Duša je Josipova bila sva ushićena. U tajinstvenom snu ugledao je sveti Josip pred sobom Anđela Božjega Gabriela, koji mu je govorio :

»Ovako govori Gospodin : Prošla je pogibao. Vrati se sa Marijom i Djetetom natrag u svoj zàvičaj Nazaret ! Jer Irud, koji je tražio dušu Djeteta, umro je.«

Dorekavši to, Anđeo Božji Gabriel iščeznu, a Josip se prenu iza sna. Duša je njegova sva drhtala.

I sveti Josip uđe u kućicu, i javi odmah Preblaženoj Djevici Mariji svoj čudesni san.

Sutradan prije sunca ostavi Sveta Obitelj gostoljubivo i milo seoce Matarieh.

I opet je stara zemlja Egipatska vidjela bijelu Djevicu, gdje sjedi sa Djetetom svojim na živinčetu, i putuje sa brižnim Josipom putem, kojim je nekoć putovao Izrael, da dođe u blagoslovljenu zemlju Izraelsku.

I sretno se vratila Sveta Obitelj u maleni gradić Galilejski, u svoj Nazaret. U svoju staru i dragu kućicu Nazaretsku, u kojoj se odonda krilo toliko svetosti i blaženstva, da sav svijet, sa svim svojim radostima i kraljevstvima, ne može da obuhvati to neiskazano i neopisano sveto blaženstvo u kućici Nazaretskoj.

U kućici je Nazaretskoj prebivao Isus, cvijet poljana i ljiljan dolina, i učinio ju sjajnijom od svih na svijetu kraljevskih palača.

RAJSKI KLJUČIĆI

Jedamput je Mali Isus, sa svoja dva vršnjaka, brao cvijeće na velikom zelenom polju kraj Nazareta. Bilo je to polje puno svakojakog lijepoga cvijeća.

I dok su oni tako brali cvijeće na polju, blagi je proljetni vjetrić lahorio zelenim poljem, lahorio kroz grmlje i drveće, kao da se blagi vjetrić igrao sa šarenim poljskim cvijećem. I bistar je potočić sitno i ugodno žuborio kroz to zeleno polje, kao da se bistar potočić razgovarao sa Malim Isusom i njegovim vršnjacima. A njihova su usta i srca bila puna proljeća i cvijeća.

Kad, najedamput, povika iz cvijeća Jonatan, stariji Isusov vršnjak:

»Ja ću nabrati veliku kitu cvijeća! Bit će u njoj i majčinih dušica i karanfila i ljubica i rajskih ključića!«

»A ja ću nabrati,« povika Ivan, mlađi Isusov vršnjak, »čitavu kitu sve samih rajskih ključića. Jer rajski su ključići najljepše proljetno cvijeće u polju. Vidi, Isuse, kako su zlatni i sjajni rajski ključići na suncu! A zašto se ovi cvjetići zovu rajski ključići?«

»To bih i ja htio znati!« prihvati Jonatan.

Mali se Isus onda nasmjehnuo, i svojim je vršnjacima rekao ovo:

»A zašto vi to hoćete da znate? Dobro. Ja to znam. I ja ću vam to kazati. Slušajte me samo!«

»Bio je ono u Nazaretu jedan bogat, a pobožan čovjek. Imao je puno svojih polja. I taj čovjek bio je vrlo milostiva srca, pa mu je bilo najdraže, kad bi mogao komu bilo u čem pomoći.

»I jednoga je dana pokraj njegova jednog polja prolazila jedna stara siromašna žena. Ona je nosila na leđima sepet, pun otpadaka od drva za ogrjev. A bio je sepet šupalj, pa su otpaci ispadali iz njega Stara žena nije se mogla sagnuti, da digne sa zemlje poispadale otpatke.

»To je vidio onaj dobri bogati čovjek, pa je pohitio k staroj ženi, i popravio joj sepet, i napunio ga drugim boljim drvima za ogrjev, i sam joj je onda ponio sepet sve do u njezinu kućicu.

»Kad se vraćao natrag taj dobri bogati čovjek, vidio je, da su svi oni drveni otpaci, što su putem poispadali iz staričina sepeta, pretvorili se u krasno poljsko cvijeće. I onda mu se je ukazao Anđeo Božji, i rekao mu je ovo:

»Ti si, dobri čovječe, svojim djelima milosrđa našao rajski ključ, jer ljubav prema bližnjemu otvara rajska vrata. I zato je Bog Svemogući pretvorio sve one drvene otpatke u te krasne poljske cvjetiće, što će se odsada zvati rajski ključići·

»To je Anđeo Božji rekao onomu dobrom i bogatom čovjeku, i odmah je iščezao.«

Tada je Mali Isus svoja dva vršnjaka, Ivana i Jonatana, još ovako poučio:

»Vidite, kako dragi Bog, naš Otac nebeski, voli, kad su ljudi milosrdna srca prema drugima, osobito prema siromasima! Milosrđe je zapovijed Božja. Dobro činiti svome bližnjemu dužnost je naša.«

Ovu poruku Maloga Isusa dobro su upamtili njegovi vršnjaci. I svake bi godine oni u proljeće izlazili na veliko zeleno polje kraj Nazareta, da naberu kitu rajskih ključića. A berući rajske ključiće pomišljali bi na sve ono, što im je bio ispripovjedio i na srce stavio predobri Mali Isus.

PRVI BIJELI LJILJANI

U Nazaretu, u cvjetnom gradu Galileje, bilo je uvečer. Krasna premaljetna večer. I vrijeme je bilo krasno kao zlato. Sunce sa zapada prosipalo je svoj grimizni sjaj na rumene ruže i na žute ljiljane u polju Nazaretskom. Blagoslovljena zemlja pokazivala je u vrtovima i dolovima Nazaretskim plodnost i raskoš takovu, kakovu naše oči ne mogu nikad da vide u našim sjevernim krajevima. Predivne ruže i procvale plemenite naranče u Nazaretu rasprostirale su nadaleko svoj mekani i blagi miomiris. Upravo je sjalo na sve strane u Nazaretu to raznobojno mirisno cvijeće. Sjalo je i bilo je svakomu drago. A veličanstvene palme previjale se i lahorile na tom večernjem lakom povjetarcu. Bio je taj laki lahorić kao večernja pjesma sunčanog dana, što je bio baš na izmaku.

Na obronku brda Nazaretskog, među palmama, dizalo se nekoliko bijelih kućica. Ukućani, umorni od danjega posla, šetali su jedni po vrtovima i uživali taj blagi balzamski zrak i tu svečanu večernju tišinu, koju je prekidala samo mala nestašna ptičica, što bi od časa do časa zapjevala tako slatko i tako divno. Drugi su se odmarali sjedeći na klupama i razgovarajući o tolikim svojim svakidan kućnim brigama.

I baš je tada izašla iz jedne prijatne kućice žena mlada i vrlo lijepa. Mlada kao rose kap. Lijepa i vitka kao ljiljan. Njezine su oči sjale kao dvije jasne zvjezdice. I dražestan smiješak titrao joj na usnama. Za ruku je vodila dječaka, koji je također bio sama nježnost i milina. Za njima je stupao muž, sav sretan

i nasmijan. A bio je on malo pognut, znak mučnoga svagdanjeg njegova napora i rada.

Sve troje, Marija, Josip i dječak Isus, sjeli su u vrtu na drvenu klupu, što ju je izradio sam otac Josip. Pod zelenom palmom stajala je ta klupa, na kojoj su se sad odmarali Isus, Marija i Josip. Malo su govorili. Ali je Josip, sav blažen, neprestano gledao brižnim i sjajnim pogledom na Majku Mariju i na Dijete Isusa. Marija je bila sklopila ruke na večernju molitvu. Sveta šutnja u svetoj tišini. I to troje, što se neizmjerno voljelo, u toj, eto, svetoj tišini! Nije dugo potrajalo, i dječak je Isus milo pogledao svoga othranitelja, i upitao ga:

»Smijem li poći u svoj cvjetnjak?«

»Idi, moje dijete,« odgovorio mu Josip.

I majka se Marija nasmiješila, i rekla je Isusu:

»Idi, dijete, drago moje dijete!«

I lakim je korakom otrčao Mali Isus uskom stazicom preko vrta u svoj cvjetnjak. Njegov je cvjetnjak bio sav okružen gustom trnovitom živicom, i bio je pun cvijeća, što ga je on sam zasijao, presadio i njegovao uz pomoć majčinu i očinu. Ovdje bi dječak Isus već od ranoga jutra radio i znojio se oko svoga dragoga cvijeća. A podvečer uzeo bi zelenu testijicu, punu vode, i zalijevao bi to svoje drago cvijeće, što je bilo ljepše i mirisnije, negoli ono cvijeće po drugim cvjetnjacima Nazaretskim.

Marija i Josip promatrali su sa klupe tihi rad Isusov u cvjetnjaku. Nijesu, eto, mogli da otrgnu svoj pogled od njega. Ali Mali se Isus danas nešto osobito zabavio kod onih visokih ljiljana, koji, još malo, pa će mu procvasti. Podigao je, napokon, Mali Isus svoje mile oči prema nebu, i tri puta je blagoslovio svojom malenom rukom drage ljiljane. Vidjeli su to dobro Marija i Josip.

Onda je dragi Mali Isus opet dotrčao k svojim roditeljima. I zagrlio je majku Mariju, i poljubio je u ruku oca Josipa. I poviknuo je onda Mali Isus radosno i glasno, glasom Anđela Božjega:

»Sutra!«

»Sutra!« izgovorili su i razdragani roditelji, oponašajući taj slatki anđeoski glasić Isusov.

A onda su svetroje ustali i pošli u kuću. U kući je Josip, okrenut prema Svetinji u Jeruzalemu, glasno izmolio večernji psalam. Marija je klečala na svome klecalu. Uz nju je klečao i Mali Isus. Klečao je sklopljenih ruku.

Iza večernje molitve pošli su na počinak.

Kad je sutradan sunčano jutro osvanulo, opet je mala Obitelj, zajedno klečeć, izmolila sveti jutarnji psalam. A onda je Mali Isus, bacivši prije veseo pogled na Mariju i Josipa, izletio van u svoj cvjetnjak, o kojem je sanjao svu noć. Sve mu je cvijeće u cvjetnjaku na suncu divno cvalo i mirisalo. Marija i Josip stajali su na gornjem kućnom pragu, i čekali su, čim će ih to Mali Isus iznenaditi.

I Mali Isus dotrča iz cvjetnjaka k Mariji i Josipu, sav rumen i zadihan od radosti. U rukama je nosio dva bijela ljiljana. Ljiljani bijeli kao snijeg. I tako lijepi, i tako sjajni, i tako nježni bili su ljiljani, kao da su uzrasli i procvali u cvjetnjaku nebeskom.

Duboko se pokloni Mali Isus pred svojom Majkom, i reče joj svojim anđeoskim glasom:

»Tebi ovaj bijeli ljiljan, moja draga Majko! Tebi, kao bijeli ljiljan, Čista i Lijepa!«

I Mali Isus pruži jedan ljiljan Majci Mariji, a dragi stavi u Josipovu ruku, govoreći i njemu milo:

»A ovaj bijeli ljiljan Tebi, moj Prečisti Poočime!«

Onda i Marija i Josip milo pogledaše svog Malog Isusa. Iz Marijinih očiju ispade suza, kao biser, na bijeli listak ljiljanov. A Josip je pogledao u nebo. Taj pogled bio mu je pun zahvalnosti i pobožnosti.

»Bijeli ljiljani!« začudi se Marija. »Bijeli ljiljani, a posvuda, po svim cvjetnjacima i poljima cvatu samo sjajnožuti i grimiznocrveni ljiljani!«

»Prvi bijeli ljiljani!« progovori, začuđen, i Josip. I on, sav blažen, primirisa slatki miris svojega bijelog ljiljana.

»Prvi bijeli ljiljani!« prihvatio je i Mali Isus. »Prvi bijeli ljiljani, što ih je moj Otac nebeski proizveo iz zemlje vama u čast!«

»Jest,« prošapta Marija, »ovakav je bijeli ljiljan imao u ruci Anđeo Gospodnji, kad mi je donio s Neba onu Objavu, onaj Pozdrav od Oca nebeskoga.«

»Zdravo, Marijo!« izgovori tiho i sklopljenih ruku Mali Isus.

I šuteći povukli su se Isus, Marija i Josip opet u nutrinu kuće, u kojoj je pod bio čist kao pod u Hramu Božjemu.

Marija je stavila bijele ljiljane u dvije zelenkaste zemljane posude. I jednu je posudu unijela u Josipovu radionicu. Neka taj bijeli ljiljan krijepi Josipa u njegovu teškom tesarskom poslu. A drugu je posudu stavila Marija na prozor kraj svoje preslice. I ona će se, predući na preslicu, sva obradovati, kad pogleda na taj bijeli ljiljan i pomisli na onaj Božanski Pozdrav Anđeoski.

Isus i Josip gledali su milo i zahvalno Mariju u tom njezinu nježnome poslu.

A Marija, kao majka, sva mila i blaga, prignula se Josipu, i utisnula mu na čisto čelo jedan svet i sladak cjelov.

Josip, kao kakav patrijar, stavio je onda svoju desnu na glavu Isusovu, a lijevu u Marijinu ruku. I zagledao se Josip u nebo, i prošaptao je tiho:

»Ja čuvam i njegujem ove Bijele Ljiljane Božje. O, hvala Ti i slava, Predobri Bože!«

SPASITELJ U NAZARETU

Snivao je gradić Nazaret, taj bijeli golub Istoka, snivao je spokojno i mirno u sjenama gore Hermona i vitkih palama, kao ptica selica, kad se gdje zakloni od oluje.

U Nazaretu je Božansko Dijete Isus raslo i jačalo od dana do dana naočigled Mariji i Josipu. Napredovao je Mali Isus u mudrosti, i u dobi, i u milosti kod Boga i kod ljudi. Sin Božji, Kralj neba i zemlje, čekao je ovdje, u Nazaretskoj tišini i sjeni, vrijeme zabilježeno u Knjizi Života, vrijeme Božanske svoje Objave.

*

I jednoga je subotnog dana sjedilo Božansko Dijete Isus kraj bunara u Nazaretu, i pravilo je od zemlje ilovače malene ptičice.

Prošao je pokraj Malog Isusa jedan star farizej, i rekao je Božanskom Djetetu Isusu:

»Dijete, zašto kršiš zakon Božji i zakon svojih otaca? Zašto radiš danas u subotni dan?«

Mali je Isus pogledao starog farizeja neiskazanom milinom.

»Ja ne radim, ja stvaram,« odvratio mu je Mali Isus. I odmah je još pridodao Mali Isus ovo:

»A sad poletite i zapjevajte, moje male ptičice! Eto vam zraka i prostora! Eto vam života i slobode!«

I male su Isusove ptičice poletjele radosno u zrak, što je odjeknuo sa njihova miloglasnog pjeva.

*

Opet su jedan drugi dan nosili građani Nazarenci na nosiljci od ljeskova pruća mlada čovjeka onesviješćena. Zaustavili su se pred kućicom Josipovom.

Isus se približio mladiću u nosiljci, i upitao je one, koji su ga nosili:

»Šta je to bilo tome mladiću, i kuda ga to nosite?«

»Ujela ga velika zmija zubata,« odvratili mu građani Nazarenci. »Smrt mu je od tog ujeda domalo sigurna.«

»Udaljite se malo!« rekao im je Isus. I onda je Isus primaknuo svoja usta ujedu zmijinu, i poljubio je ranu na veliko čudo građana Nazarenaca.

U taj čas zadrhtao je sav onesviješćeni mladić, kao da je u njemu zatalasao novi život. Oči su se njegove široko rastvorile, i grčevitim kretom udario je mladić šakom Isusa u prsa.

Isus se samo nasmjehnuo i rekao mu:

»Tebi je ime Juda. Ti ćeš biti moj učenik. I izdat ćeš me za trideset srebrnika. I koplje će probosti prsa, u koja si ti, eto sad, udario.«

*

Opet se jedamput svidjelo mladiću Isusu u Nazaretu da izrađuje pred kućicom Nazaretskom malen drven križ. I kad ga je izradio, zagrlio ga je, i suznim je očima govorio ovako:

»O, dođi u naručaj moj i na srce moje, Križu sveti, Križu uzvišeni, Križu obožavani! Jer doći će čas, kad mi kruti čavli neće dati, da te grlim i milujem, kako to evo sada činim. Ah, tada će te uresiti i posvetiti moja Krv, o Križu sveti, Križu obožavani! Sad si još znak i znamen poruge i sramote, ali ćeš onda postati stijeg pobjede i slave, pred kojim će se pregibati svako koljeno, i pred kojim će poniknuti svačije čelo na nebu, na zemlji i pod zemljom!«

KRISTOVA PTICA

Visio je i trpio Božanski naš Spasitelj na križu, na kamenitoj gori Golgoti.

U svojim je pregorkim mukama podizao On svoje preblage oči prema potamnjelom nebu. Oči, pune milosti i ljubavi Božanske prema svemu svijetu.

I u daljini je ugledao s križa Božanski Spasitelj laku pticu, što je, kao odapeta strijela, kao plaha kći lahora, bez težine ravno letjela prema Njegovu križu.

I laka se ptica, bez ikakva straha, spustila nekom divnom okretnošću na Njegov križ.

Spustila se uprav povrh onoga krutog gvozdenog čavla, kojim je bila okrutno probodena desna ruka Božanskom Spasitelju.

I ptica je, čim malo odahnula, stala svojim jakim kljunom jako udarati u taj kruti gvozdeni čavao.

Htjela ga je ptica da rasklima, pa da ga onda izvuče iz svete desnice Spasiteljeve.

Htjela je milosrdna ptica da tako oslobodi od križa Božjega Sina i svojega Stvoritelja.

I dugo je milosrdna ptica svojim jakim kljunom jako udarala u taj kruti i gvozdeni čavao.

I jaki joj se kljun od toga jakog udaranja svinuo unakriž.

Sav je taj prizor na gori Golgoti bio tako ganutljiv, da su čovjeku, koji je to gledao, udarile suze iz očiju.

A Božanski je naš Spasitelj onda tiho i blago progovorio milosrdnoj ptici:

»O, budi blagoslovljena u sva vremena, milosrdna ptico! Sva si se napila ljubavlju Sina Božjega. I poštrapana su ti prsa mojom krvlju. I kljun ti se jaki, eto, svinuo unakriž od jakog udaranja u taj kruti i gvozdeni čavao. Milosrdna ptico! U spomen moje krvi i mojega križa ostat ćeš odsada zauvijek takova. Prsa tvoja ostat će sjajna kao kraljevski purpur. I pjevat ćeš mi, moja milosrdna ptico, u dubokim šumama, među gustim omorikama, pjevat ćeš mi glasom slatkim i srdačnim. I prozvat će te ljudi u planini, poradi tvoga unakriž kljuna i kraljevskog na prsima purpura, Kristovom pticom. I ti nećeš, iza svoje smrti, istrunuti kao sve druge ptice, nego ćeš se samo osušiti kao ona bijela mumija u Sahari. O, budi tako blagoslovljena u sva vremena, moja milosrdna i plemenita ptico! Uvijek jednako lijepa, uvijek jednako čarobna, uvijek tako anđeoski dobra!«

I sve se do u riječ ispunilo, što je milosrdnoj ptici Sin Božji na križu milostivo izgovorio.

I ljudi u planini danas su sretni i blaženi, kad čuju i ugledaju Kristovu pticu.

Sjajna je kao kraljevski purpur. Draga je kao Kristov sveti Križ. Slatka je kao anđeoski pjev na nebesima.

Jest, mila Kristova ptico! Tvoja je pjesma, kao i tvoja povijest, ganutljiva do suza. Kao tužaljka Jeremijina. I duboka je. Dopire do u dno srca. Kao čista i plemenita ljubav prijateljska.

BARABA

Bilo je u doba Isusovo. I bili su blagdani uskrsni. U jednoj kolibi, pokraj grada Jeruzalema, u gori naprama Golgoti, ležao je sam samcat jedan divljak čovjek, pun i zdrav, a sav poderan i zapušten.

Večer je bila pala na Sveti Grad, na Maslinsku Goru i na Golgotu. Na Golgoti su još stršila u vis tri križa, tri jaka, gola i zapuštena križa.

Nemiran i mrk prevrtao se onaj čovjek divljak na svojoj postelji. A nije se bio ni svukao. Sam sa sobom govorio je u sav glas. Pa opet i opet ljutito bi povikao:

»Nosi se od mene, Isuse, sine Josipov! Što me to jednako gledaš? Zar te nijesu pravedno osudili mjesto mene? Sav je narod tražio, da se ja pustim. Svi su upravo vikali Pilatu: »Barabu nam pusti, a Isusa propni!« Zar sam ja kriv, ako su mene više voljeli i cijenili nego tebe, Isuse, sine Josipov!«

I divljim je smijehom prekinuo svoju riječ razbojnik, kojega je Židovski narod pustio na slobodu mjesto Isusa.

»Haha! Mene, razbojnika, voli narod! A zašto me voli? Samo zato, da se ovako mučim. Bolje bi mi bilo, da su pustili Isusa. Sad se ne bih ja ovdje ovako prevrtao i mučio, i strašio se od Isusa. Pa šta im je Isus učinio? Baš ništa rđavo. On ih je samo volio, i pomagao im, i molio se Bogu za njih. On im je bio previše dobar. I zato su ga nezahvalnici ubili. A mene, vi sinovi Izraelovi, mene, koji sam vas ubijao, palio, robio, mene ste pustili na slobodu! Mene ste vi cije-

nili više nego dobroga Isusa! Haha! Baš ste plemeniti, vi sinovi Izraelovi, vi građani Jeruzalemski!«

I nasmijao se onda divljak čovjek kao kakav luđak.

I onda se digao, i hodao je po kolibi amo tamo. I provirio bi na prozorčić, i pogledao bi tamo prema Golgoti, i mrmljao bi opet i opet otprilike ovako:

»Svakako bi bolje bilo, da su mene, mjesto njega, propeli tamo na onoj Golgoti. Jeruzaleme! Ja ti nijesam nimalo zahvalan. A ti, Isuse, ti si prošao pokraj mene, kad su te ono poveli na Golgotu, a mene pustili na slobodu. I ti si me onda onako milo pogledao. Tako me milostivo nije još nikada nitko pogledao. Tvoj je pogled bio blagi trak sunca na moje ledeno srce. Trak sunčani, onako topli i sjajni! I ja sam onda, prviput u životu, osjetio neku samilost prema čovjeku, prema tebi. I da si danas živ, Isuse, ja bih te, eto, ljubio. Ja bih bio tvoj prijatelj. I bio bih drugi čovjek.«

I divlji, bradati čovjek sjede na postelju. I podboči rukama svoju tešku glavu. I dugo je tako buljio u mrak. I suze mu, napokon, krupne suze navrvjele na oči. On ih nije ničim ni brisao ni zaustavljao. I opet se bacio na postelju, i uzdisao je, i jecao je, i gorko je zaplakao Baraba.

Tad netko pokuca na vrata od kolibe.

»Tko je to u ovo doba noći?« povika Baraba, i odmah skoči i otvori vrata od kolibe.

Pred njim su stajala dva uplašena čovjeka. I molili su ga, da prenoće u njegovoj kolibi.

»A tko ste vi? Govorite mi istinu i ne lažite mi!« viče mrk Baraba, kojega su obadva došljaka sa strahom odmah prepoznala.

Jedan mu od njih mirno odgovori:

»Mi ti nećemo lagati. Da ti pravo kažemo, mi smo učenici Isusovi. Njega su jučer propeli na Golgoti, i sad leži mrtav u grobu. A nas progone, jer smo učenici njegovi. Molimo te, da noćas prenoćimo u tvojoj kolibi.«

»Vi ste, dakle, učenici Isusovi,« odvrati razbojnik. »E, kad ste učenici Isusovi, onda uniđite slobodno u moju kolibu!«

Uniđoše.

»Nemam ništa da vam iznesem. Nemam, eto, noćas ni korice kruha ni glavice luka,« promrmlja razbojnik, i sjede s njima na zemlju. »Sad mi kazujte o svome Isusu! Volim štogod o njemu čuti.«

I učenici Isusovi stali su mu kazivati o Isusu, o njegovim čudesima, i o njegovoj dobroti, i o njegovoj, napokon, pregorkoj muci i smrti na križu. I to su mu rekli, da je Isus zaista Sin Božji, koji je postao čovjek, da spasi i otkupi svijet od grijeha, od pakla, i da ga učini sretnim i blaženim u ovom i u drugom životu.

Sve je to slušao Baraba pomno i pozorno. I očaj, nevjera, sumnja i bolji osjećaji borili su se u njegovoj nemirnoj duši. A noć je odmicala prema svanuću. Napokon je i osvanulo jutro.

»Dakle, vi vjerujete, da ima drugi život?« upitat će, nekud zamišljen, razbojnik Baraba.

»Sigurno. To nam je naš Gospodin Isus više puta rekao.«

»I da ima pakao?«

»Jest, ima i pakao. Isus nam je više puta govorio o vatri, što se nikada ne trne, i o crvu, što izjeda i rastače dovijek.«

»I vi vjerujete u Isusa?«

»Jest, vjerujemo. On je zaista Sin Božji.«

»A zašto je Isus došao na svijet?« pita još razbojnik.

»Rekosmo ti već, da je Isus došao na svijet zato, da nas otkupi od grijeha i pakla, i da nas dovede u nebo. On, Sin Božji.«

»Ah!« odvrati Baraba. »Ja sam sin Božji! to je već mnogi o sebi rekao. I drugi su još štošta o sebi govorili. A bili su samo varalice. Nu ja opet ne velim, da je Isus bio varalica. Ali ni to ne kažem, da je On Sin Božji, i da ima pakao.«

»Pa šta onda hoćeš ti od nas da saznaš?« upitaše ga učenici Isusovi.

Baraba se glasno nasmija. I isprsi se. I podiže desnu ruku uvis. I onda progovori svečano, a obasjan bijelom jutarnjom zorom, što je baš provirila kroz prozorčić u njegovu kolibu.

»Da uzvjerujem to, što mi vi sve kazujete, ja hoću i tražim od vas dvoje. Ako zaista ima drugi, vječni život, i ako je Isus zaista Sin Božji, onda neka on, kako je rekao, uskrsne od mrtvih, i neka mi oprosti sve moje grijehe! Čujete li, što vam velim: sve moje grijehe i opačine neka mi oprosti! Ako on to ne može da učini, onda ni ja ne mogu da vjerujem u njega. Ali ako on uskrsne od mrtvih, i ako mi oprosti sve moje grijehe, onda ću ja prvi pasti pred njega na koljena, i klanjat ću mu se kao Bogu svojemu, dok sam živ. I štovat ću ga, kako još nijedno dijete na svijetu nije štovalo i ljubilo oca i majke svoje. O, kad bi to samo moglo biti! Isuse! Ako si zaista Bog, izađi iz groba živ, i oprosti mi grijehe moje!«

Tako je, kao izvan sebe, govorio i gotovo vikao razbojnik Baraba.

I tada se, najedamput, uzdrma sva njegova koliba. Zemlja se strahovito potresla. Baraba i učenici Isusovi padoše na zemlju. Vrata se od kolibe sama otvoriše i opet zatvoriše. »Bože! Bože!« povikaše učenici Isusovi, povika s njima i uplašeni Baraba. I sva trojica poletješe van. Ali potresa nije više bilo. Sve je opet bilo tiho. Bila je tišina veća, nego malo prije ta potresna tutnjava. Nebo je sjalo u čudesnom sjaju. Tamo s istoka doskora ogranulo je sunce, zlatno kao nikada prije. Ogranulo je sunce u svoj ljepoti svojoj i u neiskazanom veličanstvu. I zemlja je pod tim zlatnim suncem sva zasjala kao jedan alem dragi kamen.

Bilo je to prvo uskrsno jutro. Prva sveta uskrsna nedjelja. Prvi Uskrs.

Dogodilo se ono, što nam o slavnom Uskrsnuću Isusovu kazuje sveto Evanđelje. Kazuje nam Evanđelist Matej ukratko ovo:

— U svanuće prvoga dana u tjednu, to jest rano u nedjelju, dođe Marija Magdalena i druga

Marija, da pogledaju grob Isusov. I gle, zemlja se potrese vrlo, jer Anđeo Gospodnji siđe s neba, i pristupivši odvali kamen od grobnih vrata, i sjede na njega. Lice je njegovo bilo kao munja, i odijelo njegovo bijelo kao snijeg. A od straha pred njim uzdrhtaše stražari i postadoše kao mrtvi. Tada Anđeo prozbori i reče ženama: Vi se ne bojte! Jer znam, da tražite Isusa propetoga. Nije ovdje, jer je uskrsnuo, kako je rekao. Dođite i vidite mjesto, gdje je ležao! Pa otidite brzo i recite učenicima njegovim, da je uskrsnuo od mrtvih!

Tako evanđelist sv. Matej.

I prošao je prvi dan uskrsni. Dan satkan od svjetlosti, tišine i proljetnog mirisa. Dan radosti i spasenja. Na zemlju se spustila večer. Tiha, blaga uskrsna večer. U mirnoj ljepoti stajalo je nad zemljom vedro nebo. A iz uskih sokaka u gradu Jeruzalemu ulazili su ljudi u jednu golemu kuću, kao po dogovoru, sve jedan po jedan. Svi su ovi ljudi bili zamišljeni i nekud žalosni. I žene, pokrivene, ulazile su pobožno sa ljudima u golemu kuću.

Bili su to Apostoli i učenici Isusovi. Bile su to one pobožne žene, što su vjerovale u Isusa. Bila je to ona ista kuća, u kojoj je Isus imao sa Apostolima svoju Posljednju Večeru. Uz onu veliku dvoranu u toj kući, gdje su se vjernici Isusovi i sad, sve jedan po jedan, sakupljali, bila je mala sobica, iz koje se na oveći prozor moglo dobro vidjeti u dvoranu. U ovu su sobicu ona dva učenika Isusova pustila Barabu. To im je dopustio Apostol Petar, kad su mu iskazali sve, što je i kako je.

Čitavim je znatiželjnim pogledom promatrao Baraba vjernike Isusove, kako se na koljenima i sklopljenih ruku mole pobožno Bogu u dvorani. Bila je to molitva kao iz jednoga srca, kao iz jedne Bogu najodanije duše.

A nekoliko učenika Isusovih bilo je sa Barabom u maloj sobici. I Baraba je zajedno s njima pao na koljena, pa je sklopio, kao i oni, ruke na molitvu. Oči

su mu pritom bile jednako uprte kroz prozor u veliku dvoranu.

Vrata su kućna bila iznutra zatvorena. Nitko nije više mogao unići u kuću i pomesti taj sveti mir Božji u njoj.

Ali se najedamput uznemiriše svi sakupljeni u velikoj dvorani. I svi najedamput ustadoše i uzmaknuše, jedni nadesno, drugi nalijevo. A nitko nije ni pisnuo. Baraba se sav zagledao u veliku dvoranu. Kao da nije vjerovao svojim očima. Kroz sredinu dvorane stupao je polagano Isus, Sin Božji, Spasitelj svijeta. Jest, onaj isti Isus, koji je Barabu, prije dva dana, onako milo pogledao. Posve dobro mogao je Baraba vidjeti i promatrati Isusa. U svetom strahu bili su se učenici Isusovi porazmakli desno i lijevo, i Uskrsnuli je Isus stupao slobodno sredinom, i mogao ga je svaki posve dobro vidjeti.

»Mir vam!« ozva se dvoranom Božanski glas Isusov.

»Kašto je Otac poslao mene, i ja šaljem vas.« Ozva se dvoranom i ova druga Božanska riječ Isusova.

Bože! Kako divan i božanstven prizor! Uskrsnuli Isus sav je u Božanskom sjaju i veličanstvu. Oko Njega kleče Apostoli. Iza njih ostali vjernici, ljudi i žene.

Tišina je bila najveća, kad se Spasitelj prignuo svakome pojedinom Apostolu i zadahnuo ga svojim Božanskim dahom. Tad se čula i treća Božanska riječ Isusova Apostolima:

»Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani.«

Baraba je ustao. Prošao je rukom preko čela, kao da se još bolje uvjeri, da to nije nikakav san, što je, eto, čuo i svojim vlastitim očima vidio.

»Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni.« Tako je Isus rekao Apostolima. Nijedna riječ nije izmakla Barabi.

I Baraba je govorio sam sebi:

»Dakle ima oproštenje grijeha. Dakle, ja se još mogu od njih osloboditi. Opet mogu imati mirnu dušu i čisto srce. Mogu biti dobar i pobožan čovjek pred Bogom. Ja, zabačeni razbojnik i najgori od svih ljudi! Jest, tako je Isus rekao. A On ne može da laže. I On ima za to vlast. On je rekao: »Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni.«

»O Gospodine, reci meni,« šaptao je i jecao skrušen Baraba, »reci meni, da su mi oprošteni grijesi! Reci mi to, i ja sam pripravan za to i smrt podnijeti! Ja ću onda Tebi i samo Tebi živjeti! Ja ću onda čuvati svoje očišćeno srce kao najveću dragocjenost ovoga svijeta!«

U taj čas nastao je među sakupljenima neki nemir. Svi su ustali, i nešto su tražili svojim očima, i nešto su pitali jedan drugoga.

Uskrsnuli je Isus bio najedamput iščezao iz dvorane. Nitko nije vidio kako i kuda. Njega je samo najedamput nestalo ispred njihovih očiju.

Baraba je sad pao na koljena pred Apostola Petra. Glasno mu je i skrušeno pred svima ispovjedio sve svoje grijehe. Zaplakao je kao malo dijete. I svečano je obećao, da će odsada biti drugi čovjek. I zamolio je Apostola Petra, neka bi on nad njim prvim izgovorio Božansku riječ Isusovu: »Tvoji su grijesi oprošteni.«

Apostol Petar blago ga je opomenuo, da ustraje u svetoj pokori. Pa će onda biti po svetom Krštenju primljen među vjernike Isusove. I bit će mu onda oprošteni svi njegovi grijesi.

Baraba nije stisnuo oka čitavu tu noć. Čitavu je tu noć, sav sretan i blažen, proklečao u svojoj kolibi. Uzdizao je sklopljene ruke svoje prema nebu. Zahvaljivao je Bogu na tolikoj milosti. Po toj milosti Božjoj on će doskora od tolikoga grješnika postati pravednik Božji.

I kad je osvanuo uskrsni ponedjeljak, Baraba je ustao, i zagledao se u to jutarnje blago sunce, pa je suncu ovako govorio:

»O, sunce Božje! Žarko sunce uskrsno! Obraduj se i ti sa mnom! Meni će dragi Bog, eto, oprostiti sve moje grijehe, pa me učiniti čovjekom poštenim i sretnim!«

„KAMO IDEŠ, GOSPODINE?"

Spasi se, Pastiru naš, jer ne možeš više ostati u Rimu! Sačuvaj živu Istinu, da ne izgine zajedno s nama i s tobom! Poslušaj nas, koji te molimo kao oca svoga!«

Tako su molili Apostola Petra prvi progonjeni kršćani u Rimu. Oni su ga upravo zaklinjali, da se zakloni gdje na Siciliji, jer je car Neron strašniji i silniji nego ikada prije. Gospodar je svih mora i krajeva.

I Apostol je Petar dizao u samoći ruke prema nebu, i uzdisao je, i pitao je:

»Gospodine, što da uradim? Žalost je i tmina u Tvojoj Prijestolnici. Kako da se ja, nemoćan starac, borim ovdje s tom neizmjernom silom okrunjenog Okrutnika, kojemu dopuštaš, da, eto, caruje i pobjeđuje?«

I kolebao je Apostol Petar, Namjesnik Isusov na zemlji. Vjerovao je, doduše, da živa Istina neće propasti i poginuti, već da ona mora svakako pobijediti. Ali bi ipak kadikad pomislio, da još nije nadošlo njezino vrijeme, koje će nadoći istom onda, kad Gospodin Isus dođe na zemlju na Dan Sudnji u slavi i moći, sto puta većoj i silnijoj moći od Neronove. A kadikad bi ga, iznenada, obuzeo i strah i tjeskoban nemir. Kako da ostavi taj grad, u kojem je toliko mučenika krvlju svojom natopilo zemlju! Zar da se samo on izmakne tomu? Šta će odgovoriti Gospodinu Isusu, kad začuje Njegovu riječ:

»Oni su umrli za svoju vjeru, a ti si kukavno pobjegao!«

Dane i noći provodio je Apostol Petar u brizi i tjeskobi. Trpio je veće muke, nego što su one, što su ih bezdušni krvnici jednako izmišljali za svoje žrtve. Osvit je dana često puta pozlatio krovove kuća, a Petar je Apostol još jednako vapio i uzdisao iz dubine svojega rastuženog srca. Vapio je ovako:

»Gospodine Isuse! Zašto si mi zapovjedio, da dođem ovamo, i da u ovom poganskom gradu podignem Prijestolje Tebi? U tom gradu, u kojem su s jedne strane cezar, senat, puk i Rimske legije, a s druge strane samo jedan slab čovjek, sav slomljen godinama i skršen radom i tolikim kušnjama?«

I opet su došli k Apostolu Petru uplašeni kršćani. I Lino je ispred njih govorio Apostolu Petru ovako:

»Spasi se, Pastiru naš! Šta ćeš polučiti, ako ostaneš ovdje u Rimu? Kad padneš ti, samo će se još više povećati sila Neronova. Nemoj, dakle, dopustiti, da Antikrst slavi pobjedu nad Namjesnikom Božjim na zemlji!«

»Pogledaj, Oče, na naše suze!« zavapili su onda svi prisutni kršćani sa krupnim suzama u očima.

Suze su tekle i niz lice Apostolu Petru.

* * *

U osvit drugoga dana išao je Apostol Petar Apijskom Cestom sa svojim učenikom Nazarijem. Ostavljao je Rim. Apijska je Cesta bila pusta. Sunce se podizalo iza gore. Rimsko se polje kupalo u jutarnjem sunčanom sjaju.

I čudan je prizor iznenadio onda oči Apostolu Petru. Njemu se pričinilo, kao da se onaj zlatni kolut sunca, namjesto da se na nebu diže sve više i više, sad najedamput spušta dolje na zemlju, i prolijeva se kao rastopljeno zlato po Apijskoj Cesti.

Apostol je Petar stao i progovorio učeniku Nazariju:

»Vidiš li, Nazarije, ono svijetlo, što se sve bliže primiče k nama?«

»Ne vidim ništa,« odgovorio mu Nazarije.

A Petar je Apostol, stavivši ruku nad oči svoje, onda rekao učeniku Nazariju:

»Nekakav lik dolazi, eto, k nama u divnom sunčanom sjaju!«

Naokolo je bila potpuna tišina. I učenik je Nazarije samo vidio, da u daljini podrhtava drveće, kao da ga netko drma, a svijetlo se sve više i više razlijeva po lijepoj Rimskoj poljani. I počeo je učenik Nazarije u čudu gledati u zbunjenog Apostola.

»Učitelju, šta ti je?« upitao je Nazarije uznemireno Apostola Petra.

A iz Petrove desnice ispala je putnička palica na zemlju. I Petrove su oči nepomično gledale preda se. I Petrova su se usta onda otvorila. I na Petrovu se licu zrcalilo udivljenje, i radost, i ushit.

I, najednoć, bacio se Apostol Petar na koljena sa ispruženim rukama prema nebu. Iz usta mu se izvinuo povik:

»Isuse! Isuse!«

I Apostol Petar klonuo je glavom na zemlju, kao da ljubi nečije stope.

Onda se začula u tišini ova tiha riječ Petrova:

»Kamo ideš, Gospodine?«

Učenik Nazarije nije čuo nikakva odgovora. Ali je do Petrovih ušiju dopro glas tužan i sladak:

»Kad ti, Petre, ostavljaš moj puk, onda ja idem u Rim, da me po drugiput razapnu.«

Apostol je Petar ležao na zemlji. S licem u prahu. Bez kretnje, bez riječi ikakve.

Učenik Nazarije bio je već pomislio, da je Apostol Petar mrtav.

Ali je Apostol Petar brzo opet ustao, i drhtavom je rukom podignuo svoju putničku palicu. I, ne rekavši ni riječi, pošao je natrag prema gradu na sedam brežuljaka.

Kad je to vidio učenik Nazarije, ponovio je poput jeke:

»Kamo ideš, gospodine?«

»U Rim,« odgovorio mu je tiho Apostol Petar.

I povratio se Apostol Petar u Rim, da upravlja Crkvom Božjom sve do svoje mučeničke smrti na križu. I pojmio je sad Apostol Petar, da ni cezar ni sve Rimske legije neće pobijediti živu Istinu Isusovu, da je neće potopiti ni čitavim morem mučeničke krvi, i da istom u najvećim žrtvama i kušnjama počinje prava njezina slava i pobjeda. Pojmio je Apostol Petar, zašto ga je Gospodin Isus povratio natrag u grad Rim.

I taj grad raskalašenosti i opačine počeo je onda postajati središtem kršćanskim, iz kojega se, malo pomalo, proširila po cijelom Božjem svijetu Božanska Vlast nad stotinama milijuna besmrtnih duša.

BOŽANSKI TESAR

Sveti Materno bio je učenik svetoga Petra Apostola. I sveti se Materno sa svoja dva druga, sa svetim Euharijem i svetim Valerijem, zaputio jednoga dana u krajeve Galije i Germanije. Zaputio se, da propovijeda tamo poganima sveto Evanđelje Isusovo.

I jednoga je dana propovijedao sveti Materno sveto Evanđelje Isusovo u gradu Sundgau. Mnogi su i mnogi pomno i revno slušali uzvišene riječi Maternove. I svetac se puno radovao bogatoj žetvi besmrtnih duša, što ih je predobio za Isusa. Iza propovijedi opkolio bi svijet svetoga propovjednika, i svi bi ga onda slavili i hvalili. I htjeli su ga jednoga dana da na rukama svojim odnesu u njegov stan. Ali je ponizni svetac Božji odbijao od sebe svaku čast i hvalu, i jednako bi govorio svijetu:

»Ne meni, već Imenu Gospodnjemu dajte, ljudi Božji, čast i hvalu!«

I onda se sveti Materno zaputio sam prema radionici tesarskoj, koja je bila u blizini grada Sundgau. U toj su radionici bili tesari, koji nijesu htjeli ni čuti šta o svetom Evanđelju Isusovu. Tako su vam to bili otvrdnuti pogani.

Kad je došao među njih sveti propovjednik Materno, svi su mu se u sav grohot nasmijali, i stali su ga zadirkivati svakojakim pogrdama. Rekli su mu i ovo:

»Dođi, ti nekakav propovjedniče! Kani se ćorava posla i toga svog ludoga nauka! Sjedi amo među nas, pa popij koju čašicu rumenike vina! Grlo ti je suho od tolikoga govorenja, pa ga, eto, namoči malo!«

Dobri sveti Materno bio je ponizan i ustrpljiv sluga Božji. On bi svakomu vadio trnje iz nogu. On bi tjerao muhe, što su ljeti dodijavale živini. A zimi bi zaklapao prozore kapcima, da ljudi ne zebu u kući. I u vatru bi sveti Materno puhao, da se razgori, pa da se ljudi pokraj vatre dobro ogriju i odmore. Ukratko, sveti je Materno bio doista ponizan, ustrpljiv i divan čovjek. Pravi čovjek Božji. Pravi Apostol Isusov.

I on se nije nimalo uvrijedio, kad su ga tesari onako oholo i porugljivo dočekali i zadirkivali. Mirno je sio sveti Materno među njih, pa je ispio i ponuđenu čašicu rumenike vina.

A onda je sveti propovjednik Materno progovorio braći tesarima ovako:

»Tesari, braćo moja! Vi ste moja jedna velika briga. Vi ste, eto, ljudi dočekljivi, i dobra vam je čašica rumenoga vina. Ali to još nije dosta. Treba pomišljati još i na svoju besmrtnu dušu. Još za života, braćo, treba na dušu svoju pomišljati! A vi na to, kako vidim, baš nikako ne mislite.«

Uto su testere počele testerati i bradve bradviti, pa se glas svetoga propovjednika Materna nije više razabirao. Nitko ga nije slušao. Ali je opet doskora došlo do stanke i odmora, i sveti je propovjednik opet prihvatio za svoju apostolsku riječ:

»Vi ste, braćo tesari, ljudi tako radini i valjani. I ne može nikako biti, da vi ostanete u toj poganskoj zabludi. Vas Božja Istina mora da osvoji i predobije za se. A Božja Istina ne može da gleda, kako vi obožavate bogove, kojih nikada nije bilo nigdje. Nikada nitko nije vidio nijednoga od vaših krivih bogova.«

»A jesi li ti, propovjedniče Materno, vidio ikad svojega Boga Isusa, kojega nam, eto, jednako propovijedaš?« upitaše ga tako tesari kao u jedan glas.

Dobri je sveti Materno htio da im sada ispripovjedi povijest svetoga Tome Apostola, koji je bio vrlo pofalio, što nije htio da vjeruje Apostolima, kad su mu oni kazivali, da su vidjeli Uskrsnuloga Božanskog Spasitelja. Ali su testere opet zatesterale, i bradve

opet zabradvile, pa sveti Materno nije opet mogao da riječ progovori.

I Materno se u duši svojoj vrlo ražalostio. I sam u sebi molio je dobrog Isusa, neka se On Milostiv smiluje tim otvrdnulim ljudima.

Opet je doskora došlo do stanke i odmora. A sad je progovorio jedan mlad tesar, koji je nedavno došao iz obližnjeg sela u grad Sundgau, pa je istom odjutros zaposlen u radionici tesarskoj. On je rekao:

»Stari Materno ima pravo, i on vam govori živu Istinu Božju. Slušajte ga, ljudi! I vjerujte, da ima dosta ljudi, koji su vidjeli svojega Boga Isusa.«

»A koji su to ljudi?« nasmijaše se grohotom tesari.

»Vi ćete to brzo saznati,« odvrati mirno mladi tesar.

Materno je bio sav sretan i blažen.

»To vam je, ljudi, zlatan mladić!« rekao je Materno tesarima. »Slušajte bar njega, kad, eto, nećete mene!«

Opet je iza svega glasa nastalo smijanje, da je uprav bilo kao u kakvoj pijanoj mehani. Ali je mladi tesar opet stao da govori tesarima:

»Nije časno za jedno poštovano društvo, kakvo je ovo naše tesarsko, da se smije i ruga jednome starom čovjeku, kaošto je ovaj Materno.«

Najčasniji tesar, prvi u radionici majstor, primaknu se onda mladomu tesaru i upita ga:

»A tko si ti, momče tuđinče? Možeš li nam dokazati, da imaš pravo, kad nam svima tako smjelo i odrešito govoriš?«

»Ja znam sve,« odvrati mladi tesar.

»Pa znaš li ti, reci mi, kad sve znaš, napraviti dobar plug?« upita opet mladog tesara onaj prvi u radionici majstor.

»Znam.«

I domalo je bio gotov najbolji plug. Takova pluga nije dosad napravila nijedna ruka majstorska.

»A znaš li nam napraviti dobar jaram volujski?«

»Znam.«

I domalo je bio gotov i najbolji jaram volujski. Takova jarma volujskog nije dosad napravila nijedna ruka majstorska.

»A bi li nam ti znao izraditi jedan okrugao stupić sa finom glavicom Korintskom?«

»Znam i to.«

I domalo je bio gotov i krasan okrugao stupić sa najfinijom glavicom korintskom.

»A tko si ti, momče? Ti, eto, radiš brže i bolje od nas sviju! Ti bi nam mogao biti svima učitelj!«

»Učitelj vama svima! Pravo si rekao, prijatelju!« odvrati mladi tesar prvome u radionici majstoru.

I u taj je čas zasjao mladi tesar. Zasjao kao sunce. I postao je mladi tesar sav bijel. Bijel kao snijeg. I onda je mladi tesar progovorio začuđenim tesarima:

»Moj na zemlji otac bio je tesar kao i vi.«

I kao sunce sjajni, i kao snijeg bijeli mladić iščezao je onda iz njihovih zapanjenih očiju.

Tada su svi tesari pali na zemlju na koljena. I onaj prvi u radionici majstor, ispred sviju tesara, u sav je glas povikao ovako:

»Slava Bogu Velikomu! I svaka čast svetomu Evanđelju Isusovu! Materno je imao pravo. Materno je govorio živu istinu.«

»Jest, ljudi moji, ja sam vam pravo govorio,« prihvati blago dobri svetac Materno. »A vi me ne htjedoste slušati. Sad ste, eto, svi vidjeli Boga, Našega Božanskog Isusa, koga vam ja nevrijedan propovijedam! Njega, braćo, slušajte! I Njemu se jedinomu odsada klanjajte! Njemu, našemu dobrome Bogu, neizmjerno dobrome Bogu!«

I tako je bilo. Sjeme je svetog Evanđelja Isusova palo i u srca svih onih tesara, i niknulo je, i urodilo je ponajboljim plodom. Usta i srca svih onih tesara bila su otada puna svetog Evanđelja Isusova.

O, kako je sveti propovjednik Materno bio zahvalan Isusu, što je tako milostiv i blag bio bezbožnim tesarima!

I mi sad znamo, zašto se na tesarskim zastavama vidi sveti Materno sa svojim biskupskim štapom i u biskupskoj mitri. A uz njega i Naš Gospodin Isus, koji u svojim Božanskim rukama drži bradvu i testeru. On, Isus, Božanski Tesar iz Nazareta.

KRIŽAR IVAN

Jezdio je križar Ivan preko suhe pustinje Palestinske, a pod slavnim križarskim vojvodom Gotfridom Bujonskim. Jezdio je junak križar Ivan na doratu, na konju dobrome. A pod gustim obrvama njegovim gorjele su oči ognjevitim sjajem.

Jedno popodne posljednji križarski stražari odmicali su dobro naprijed. Ali su ipak bili vrlo udaljeni od glavne vojske. Dobri im se konji oznojili i u bijelu pjenu obukli pod onim žarkim Palestinskim suncem. Zemlja je uprav usjavala potkove konjma. Takva se ljetna pripeka nije još upamtila u Palestini.

Križar je Ivan jezdio u toj posljednjoj križarskoj straži. I, zamišljen, pomišljao je na svoju daleku i dragu Francusku. I stavljao je, opet i opet, desnu ruku u svoja prsa, na kojima je bila medaljica Gospina. A na toj medaljici molila se Blažena Gospa sklopljenih ruku.

Najednom se sa zemlje tamo podiže čitava oblačina guste i vrele prašine. I pustinjom odjeknu divlja i strahovita krika.

Prema posljednjoj križarskoj straži jurili su, kao razjareni vuci, crni Saraceni. Ljudi divlji i sa velikim turbanima na glavi. Na žestokim su konjma, što su, plahi i ljuti, sve kopali tvrdu zemlju svojim tankim i jakim nogama.

Križara su Ivana zatjerali Saraceni u jedan vrlo tijesan klanac. I mislio je sad križar Ivan, kad je tako ostao sam, da mu više nema spasenja.

Tad je zviznula zrakom Saracenska strjelica, i slomila se, čudom, o medaljicu Gospinu na prsima križara Ivana.

A sad obuze i neka čudesna srčanost križara Ivana. I on, junak, povadi iz korica svoj oštri i teški mač, i navali smjelo na crna Saracena.

I druga još oštra strjelica udari u medaljicu Gospinu na prsima križara Ivana. Samo je sad zveknula čudesna medaljica Gospina. Zveknula kao tanko srebro. I odbila se oštra strjelica natrag, i probola srce crnom Saracenu, koji ju je bio odapeo, i koji sad mrtav na zemlju pade.

Kad to vidjeli drugi Saraceni, pobjegoše kud koji na sve strane. Jedan je samo ostao u klancu. I njegov je pogled bio živ oganj. I oklop mu se sjao kao sunce. A konj mu pastuh, silan i ogroman. I ovaj crni Saracen, sa golim mačem u desnoj, i psujući sve na kamaru križarima, zaletio se svom silom i žestinom na križara Ivana.

A tad je junak križar Ivan ugledao na svodu nebeskom svetoga Jurja u velikoj svjetlosti. Vidio je, kako sveti Juraj kopljem probada ognjevita zmaja... I Premilosna Gospa na medaljici križara Ivana molila se sklopljenih ruku... I junak križar Ivan onda je svojim golim mačem načinio velik Križ u zraku... I tad je njegov oštri i teški mač svom težinom i svom žestinom pao na crnog Saracena, koji je jednako psovao Križ, i Isusa, i Njegove sve križare.

I mač je križara Ivana rasjekao glavu Saracenovu, rasjekao i vrat i prsa Saracenova. Raskolio ga je, eto, na dvije pole. Njega, crnog Saracena, koji se uvijek, onako ružno, rugao Vječnoj Istini Isusovoj. Njega, koji je po kršćanskoj duši gazio svojim poganim nogama surove sile i nepravde, i nadu joj ubijao, i vjeru joj gnjeo, i ponos joj svaki ponizivao. Njega, crnog Saracena, koji je toliko puta i onako gadno i svetogrdno oskvrnio Sveti Grob Božanskoga Spasitelja.

GOSPA PLANINKINJA

Na jarkom srpanjskom suncu čuvao je čoban Silvan svoje bijelo stado u planini. I podizao je on uvijek glavu, da u svoje oči stavi sve svoje predrago stado.

Zemlja je sve praskala pod koracima čobanovim. Zemlja je bila sva poispucala. Tolika je bila žega i vrućina u planini. Janjci su, ugrijani i žedni, skakali amo i tamo pod najvećom žegom. I nekud su tužno blejali janjci uz diple čobanove.

Psi su drhtali, i gotovo su bili iznemogli. A čoban je Silvan gonio ovce i janjce svoje tamo prema gorskom zaravanku, gdje je dosad uvijek cvokotalo maleno vrelo.

Ali je sada i tamo trava sva izgorjela. I maleno vrelo nije više cvokotalo. Presušilo je pod teškom srpanjskom žegom.

Ovce su se stisnule jedna uz drugu. Pogdjekoja je već iznemogla i pala. I jezik su ovce objesile. I očima su sve prevrtale.

Onda je i čoban Silvan pao na koljena. I ovako se čoban Silvan Dragoj Gospi i Bogu i Spasitelju Isusu u sav glas molio:

»Gospo draga! Kraljice neba i zemlje! Ti, koja si ono molila svojega Sina Isusa, da pretvori vodu u vino! Bože Svemogući, koji si se ono smilovao Agari u pustinji! Spasitelju moj Isuse, koji si hodio po morskim valovima, i koji si Dobri Pastir! Smilujte mi se! Smilujte se meni, siromašnom čobanu Silvanu, i mojemu dragom bijelome stadu! Ja živim

samo za svoje bijelo stado. I šta će biti od mene, ako mi drage ovce popadaju, i ako mi janjci poizginu? Gospo draga, Kraljice neba i zemlje, smiluj mi se!«

Tako se žarko molio zabrinuti čoban Silvan. I sklopljenih ruku naslonio se čoban Silvan čitavim gornjim tijelom na svoj debeli čobanski štap, što se bio duboko zabo u propuklu zemlju.

Bila je tišina. Teška, mukla tišina u šumi. Nijedan se listić na brezi nije njihao. I čoban je Silvan teškom mukom ustao. I uzdahnuo je:

»Bože! Ti providi! Sve je u Tvojim rukama! I moj život, i moje predrago stado u Tvojim je rukama!«

I kad je čoban Silvan izvukao iz zemlje svoj debeli čobanski štap, proključala je voda iz zemlje, i kao da mu je svojim sitnim cvokotom progovorila:

»Čobane Silvane! Imao si pravo, što si se pouzdao u Onoga, koji treba da samo jednu riječ rekne, pa da sluga evanđeoskog stotnika ozdravi.«

Ovce i janjci navalili su odmah na vrelo da piju. I čitavo se stado, Silvanovo drago stado, hladne vode slatko napojilo.

Radostan je čoban Silvan to čudo Božje razglasio po svim obližnjim selima.

I kamen do kamena, pa su dobri planinari podigli crkvicu uz to čudovito vrelo.

I na oltar u crkvici postavili su čobani lijep kip Naše Drage Gospe.

I Gospa Planinkinja, tako su prozvali tu Našu Dragu Gospu u planini, milo i blago pogleda na čobane planinare, kad je oni u ljeti pohode sa svojim dragim bijelim stadom i sa kiticama bijeloga planinskog cvijeća.

Onda se čobani Gospi Planinkinji sve do zemlje duboko poklone. I pred Njom se klečeć i sklopljenih ruku pobožno mole. Mole se čobani planinari Gospi Planinkinji, Kraljici neba i zemlje, za sebe i za svoje predrago bijelo stado. Mole se čobani u planini, koja je ljeti sva izvezena zelenilom i cvijećem, kao Abrahamova haljina na nekim starinskim slikama.

IVANČICA

Iz zagrljaja lijepe vedre noći izvila se tiho i polako zlatna svibanjska zora. Kroz bujnu se premaljetnu travu otiskivao blagi povjetarac. I sitne glavice travine ponizno se sagibale pred sjajem sunca, što je baš izlazilo, i svoje suho zlato prosipalo po gori i dolini.

Marija, Sveta Bogorodica, zaputila se toga svibanjskog jutra bijelim svijetom u sjajnom bijelom oblaku. U plaštu, modrijem od premaljetnog neba. A na plaštu sjale su zlatne zvjezdice. I sa glave Gospine razlijevala se rumen, kao rumen sjajne proljetne zore.

Daleko je daleko putovala Marija, Sveta Bogorodica. Već je bila prošla Italiju, tu pravu bašču Božju. I pohodila je Španjolsku i pod Pirenejima lijepi Francuski Lurd, taj uistinu kutić nebeski. I onda se, sva nasmijana, obratila Marija, Sveta Bogorodica, prema istoku. Brzo je preletjela tolike kršćanske krajeve. I sad je lebdila nad jednim krajem u Hrvatskom Zagorju.

Naša draga Gospa zna dobro, da njezina vjerna djeca u Hrvatskom Zagorju svakidan u mjesecu svibnju srdačno pozdravljaju Nju, Kraljicu Svibnja.

I blago je podigla Marija, Sveta Bogorodica, svoju desnicu nad livade i njive, nad gore i doline Hrvatskoga Zagorja. I blagosivala ih na sve strane. Anđeli, što su pratili Mariju, Svetu Bogorodicu, čudili su se toj tolikoj ljubavi i dobroti Gospinoj prema tomu Hrvatskom kraju, gdje su se nizale sitne seoske

kućice, i gdje su se vidjeli priprosti ljudi, ali kao ljubav dragi, i kao hrast jaki Hrvatski ljudi. I drago je bilo anđelima Božjim zagledati se u te ljude Hrvate. Ali im je opet srce čeznulo za svetim Nebesima, kojih su se već bili zaželjeli.

A Marija, Sveta Bogorodica, jednako je upirala svoje blažene poglede u te krasne Hrvatske krajeve. Ona je dobro znala za sve tuge i nevolje, što se kriju u tim krajevima. I znala je dobro za sve dobre želje i molitve, što su se sad dizale k Njoj, na stotine i stotine, iz usta onih pobožnih kršćana u Hrvatskom Zagorju. I znala je dobro Naša Draga Gospa, da u onoj osamljenoj seoskoj kućici, nad kojom je upravo sad lebdila, svakidan kleči i moli jedna blijeda ženska glava pred Njezinom svetom slikom, i prosi je, sve sa suzama u očima, za jedno dijete. Znala je dobro Blažena Gospa, kako se toj ženi i njezinoj poniznoj vjeri smije njezin čovjek, koji ju je ipak puno volio.

I Marija, Sveta Bogorodica, blagoslovila je tu osamljenu seosku kućicu u Hrvatskom Zagorju. I danas je htjela da usliši vruću želju i molitvu toj blijedoj ženi i svojoj velikoj štovateljici.

A pratio je Mariju, Svetu Bogorodicu, i jedan mali anđelak, koji, sav izmoren od putovanja, uvukao se i sakrio pod skut sjajnoga plašta Marijina. Blaga i milosna Gospa tomu se samo nasmiješila. Ali je pritom i pomislila na vruću želju i molitvu svoje vjerne štovateljice. I lakom je rukom odvila uvijeni skut svojega plašta. I mali je anđelak, sav uplašen, ispao iz plašta Gospina, i pao na livadu u svibanjsko cvijeće. Pao među same bijele ivančice.

Baš je u taj čas išao tom svojom livadom seljak, čovjek one blijede pobožne žene, vjerne štovateljice Gospine. Mlad je bio, pa je uživao u svibanjskom blagom jutru i mirisavom cvijeću. I sagibao se, i brao je u kiticu ivančice, da tom bijelom kiticom obraduje svoju dobru i pobožnu ženu. A ona će tada bržebolje odletjeti u Gospinu crkvu, i postaviti na Gospin oltar tu dragu kiticu bijelih ivančica. Kiticu, svu prodahnutu vrućim uzdasima mlade i blijede nerotkinje žene.

Kad, najedamput, sav zaprepašten, ugleda mladi seljak među ivančicama jedno prekrasno dješešce. Djevojčicu od jedno tri godine. Djetešce golo, a glava mu bijela i zlatna, kao glava anđeoska. Dijete se igralo sa bijelim ivančicama. I seljak je kleknuo pred djetešce, kao ono Mudraci od Istoka pred Božansko Djetešce u Betlehemu. I seljak se nije mogao dosta da nagleda toga malog i dragog anđelka. A nije se usudio da ga dotakne svojim rukama. I oprezno je stavio svoj topli gunjić na malo i golo tijelo djeteta, i pohitio je, kao bez duše, kući, da zovne brzo svoju pobožnu ženu.

Domalo su on i žena mu bili kraj djeteta u cvijeću. Žena je sva drhtala od dragosti nad tim malim čudom Božjim, što joj se tako milo i drago smiješilo. I ona ga je uzela na svoje ruke, i pritisnula je tu malu anđeosku glavicu na svoja prsa. I drago je dijete zaklopilo svoje oči, i smiješeći se usnulo. Kao dijete, kad zaspe na grudima svoje majke.

Pa su pošli kući seljak i žena mu sa dragim anđeoskim djetetom. Tako su otprilike išli k svojoj kući u Nazaretu Preblažena Djevica Marija i sveti Josip sa Božanskim Djetetom Isusom. U svetoj i pobožnoj šutnji išli su kući seljak i žena mu sa dragim djetetom. A iz daljine ih na obzorju pozdravljao blago i sunčano onaj sjajni i bijeli oblak Gospin.

I nadjeli su na krštenju djevojčici ime Ivančica, jer su je našli na livadi među samim ivančicama. I onda je bilo, kao da se Marija, Sveta Bogorodica, spustila sa oltara Božjega i stala među njih. Tako su se bila njihova srca ujedinila u međusobnoj svetoj ljubavi. U rano jutro ustajao bi seljak, i oprezno, tiho izlazio bi iz kuće, da ne probudi svoju mladu ženu i lijepu malu djevojčicu. I radio je sada svoj težački posao upravo rado i radosno. A u nedjelju i svetac čudile bi se njegove sluge i sluškinje, kad bi ih on slao u crkvu, da slišaju svetu misu. To on prije nije nikada običavao, pa im je bilo vrlo čudnovato i kao jedna šala od njega, kad bi im sada to uprav nalagao. Ali doskora su vidjeli i uvjerili se, da je ta njegova

riječ zaista prava i stroga zbilja. Svi su opazili, da je mala Ivančica dobri duh u kući seljakovoj. Ona bi ublažila i umekšala svaku tvrdu riječ u kući. I slomila bi odmah svojim djetinjim smiješkom svaku tvrdoglavost i svaki prkos u kući seljakovoj. I anđeoska čistoća, u zboru i tvoru, kao da je sad počivala nad kućom seljakovom.

I rasla je Ivančica. I odrasla je veliko i nježno djevojče. Kad bi ujutro izašla Ivančica pred kuću na dvorište, sve bi oko nje zasjalo od sjaja njezinih očiju i njezine kose. Ona, zlatna, pozlatila bi i najcrnji dan. I pas pred kućom, koji je bio svima strah i trepet, umiljavao se oko Ivančice, i najvolio bi leći uz njezine noge, i onda bi se uprav zagledao u nju. I njezina je besjeda bila tako meka, kao da je dolazila izdaleka. Svaki drugi glas bio je tvrd i oštar uz njezin meki i nježni glasić.

I već je Ivančica u naponu djevojka. Od svakoga ljubljena, od pogdjekojega i poželjena. Ali kadgod bi joj se netko hotio da ozbiljno primakne, bilo je, kao da se odmah oko nje ovio sjajan oblak, koji bi ljude odmaknuo od nje. Ljudi bi onda, nekud pokunjeni i žalosni, odstupali od lijepe Ivančice.

Jedamput je jedan sluga njezina oca počeo, u zao čas po se, da pristaje za njom. Znao je, da se Ivančica svakidan kupa na obližnjem gorskom jezercu. I njemu ružna napast ne dala mira, pa se došuljao, da je promatra. Ali je lijepu djevojku Ivančicu sakrio njezin bijeli oblak, a sluga se obezumio, i lud je utekao u goru, u kojoj je i zaglavio. Iza nekoliko vremena našli su ga svega razmrskana pod jednom najstrmenitijom pećinom.

Od toga vremena uklanjale bi se sluge i sluškinje njezinu oku i koraku. A Ivančica za sve to nije ništa znala. Više bi puta otišla u obližnje selo. I više bi se puta, poslana od oca, uvratila nekome strancu, što je prije nekoliko godina bio doselio u selo, i seljacima pravio razno kućno posuđe. Umio je praviti i gusle i kipove Svetaca Božjih.

Bio je taj stranac čovjek hladan, mrk, neosjetljiv i tvrd kao čelik. Djeca u selu bojala ga se, i bježala su od njega. Pobjegla bi djeca, dok bi se on pojavio u selu. A on ih ne bi nikad ni pogledao. Njegov se pogled gubio nekud daleko u daljinu. Ali podvečer prišuljala bi se ta djeca njegovoj kući, i tiho bi prisluškivala divne melodije, što su se lako izvijale sa njegovih starih gusala. Stranac je čovjek bio na glasu guslar. Takova guslara i rezbara nije se u selu upamtilo.

Jednoga dana došla je opet Ivančica, po nekom poslu, u radionicu rezbarovu. I zapazila je među raznim rezbarijama kip Gospin, koji je bio u licu njoj posve sličan. Rezbar je bio sav u neprilici i zbunjen. Oborio je preda se oči, i jednako radio svoj posao, i ni riječi nije progovorio. A šutjela je i Ivančica. Napokon je ona htjela da ode sa tihim pozdravom i blagim posmijehom. Ali je onda rezbar ustao, opet bez riječi, i darovao Ivančici za uspomenu onaj iz lipina drveta kip Gospin. Ivančica, za uzvrat, spustila je pred njega na stol kiticu bijelih ivančica, što ih je bila ubrala prolazeći kroz livadu. Čovjek stranac bio je sav blažen.

Bila je opazila Ivančica, da je mrki čovjek stranac veoma voli. I zbilja, svaka njegova pomisao bila je samo ona. I ona sve to ljepša podvečer melodija na njegovim guslama bila je samo Ivančici posvećena. A djeca su, kao bez daha, podmrak slušala tu divnu melodiju pod njegovim prozorom.

Nikad ga dosad nije nitko vidio u seoskoj crkvici. A jednoga jutra, iza kako je bio darovao Ivančici kip Gospin, nađe ga sakristan u crkvi pred Gospinim oltarom. Bio je sav izmoren, neispavan i gotovo klonuo. Uz njega su ležale njegove stare gusle, razbijene.

A nitko nije znao, da je on čitavu Božju noć probdio i proklečao tu pred Gospom. Pred svojom Gospom, što ju je Ivančica odmah poklonila crkvi. I Gospa se spustila sa oltara, i moli ga je pogledala i pomilovala. I uslišila mu je vruću molitvu, da glas njezine vjerne kćerke Ivančice bude glas njegovih

novih gusala, što će ih Njoj, Gospi, u čast napraviti iz najplemenitijeg drveta.

Prošlo je dosta nedjelja, a čovjek stranac nije izašao iz svoje radionice. I nitko nije smio k njemu. I djeca su uzalud sad stajala podvečer pod njegovim prozorom. I tako on nije saznao, da je Ivančica ostala bez roditelja. Da su oboje, u razmaku od samih sedam dana, blago u Gospodinu preminuli.

Tiho i zamišljeno radio je čovjek stranac u svojoj radionici. Radio je na Gospinim guslama.

Ali jednoga dana obuze mu dušu nekakva čudna muka i tuga. Ruke su mu sve drhtale. Morao je van na zrak. I šta je ono ugledao nad seoskom crkvicom? Ugledao je sjajan oblak, što se sve više i više dizao u nebesa.

Marija, Sveta Bogorodica, ponijela je u nebesa svojega anđelka nakon njegova izvršenog zadatka na zemlji. Pred Gospinim oltarom u seoskoj crkvici našli su ljudi zemske ostatke anđeoske Ivančice.

* * *

Bilo je opet jednoga jutra. Nebo je bilo tmurno i mrko. Mrk i tmuran, na putničku odjeven, bio je i onaj čovjek, čovjek stranac, koji je izlazio iz sela. Već mu je izmakla s vida stara seoska crkvica i posljednja kuća u selu. Zaputio se čovjek stranac nekuda. Sam nije znao kuda. Svoje nove gusle držao je čvrsto u desnici. I u duši je svojoj prisluškivao njihov meki i slatki glas, što kao da je dolazio izdaleka. Otišao je u svijet čovjek stranac, čovjek bez igdje ikoga svoga. Samo ga je jednako kroza svijet pratio jedan blagi posmijeh. Posmijeh anđeoske Ivančice. On će mu blažiti i tješiti rastuženu dušu do smrti, koja će ga, onda, odnijeti k anđeoskoj Ivančici.

ISUKRST I ANTIKRST

Bože moj ljubljeni! Onaj strašni svjetski rat zaveo je milijune svijeta na stramputicu. Na stramputicu svakojakih grijeha. A grijesi ubijaju i dušu i tijelo. Čovječanstvo je danas na jednoj golemoj muci. Toliki su i u očaju. I neće svijet da uvidi svoju opakost. Neće da se kaje za nju. Pa su opaki ljudi i sretni i okretni. Oni sve ijuču i skaču. Skaču bez duše i bez obraza. A pravedni sakrivaju svoje lice i oči. Oni se k zidu okrenu, pa gorko proplaču. Ubija ih tuga i to plakanje.

Isukrst, Pravedni, Premudri i Milosrdni Isukrst, gleda tiho i mirno sa svojih Nebesa u taj svijet. Gleda u zmije otrovnice, što proradile danas kao nikada prije. Zvijezda mu je Milosti i Pravde u očima. Pa ipak mlinovi Njegovi tako sporo melju. Ali uvijek mlinovi Njegovi bez ujma samelju najbolje i najčistije.

Antikrst, Prokleti, razmahao se u svijetu. Razmahao se, pakostan, i rukama i nogama. Vremena su njegova. Pa se spomenuo Antikrst onih davnih vremena, kad je ono Isukrst, Blag i Milostiv Spasitelj svijeta, prolazio Judejom i Galilejom. Ubog i siromašan prolazio je sela i gradove. Pa je stao Antikrst da oponaša Isukrsta. I Antikrst je, na oči, ubog i siromah. Ali pod prostim suknom Antikrstovim pune su kese zlata i srebra. I pristali su za ubogim i bogatim Antikrstom učenici njegovi — pali anđeli, i vjernici njegovi — zavidnici, sebičnjaci i ljudi mržnje neprimirljive. Silan Antikrst pošao je da bude još i pobjeditelj Najvišega — Boga. Pošao je da iskorijeni i zatre u svijetu Ime Isukrstovo. »Jer...« govori on sam u sebi, »šta mi, napokon, koristi, ako i sav svijet pođe za mnom, a taj Isukrst da još jednako vlada visoko gore nad zvjezdama? Jednoga dana može mi se nasmijati i svega me zgaziti.«

Pa se Antikrst zaputio ravno k Isukrstu, koji se bio baš spustio s Nebesa na jedno visoko i osamljeno brdo. Sa žalosnim Srcem zagledao se Isukrst u svijet. U tolike močvare i u toliko strašno blato u svijetu.

»Isukrste!« vikne mu Antikrst.

Isukrst ga ni ne pogleda.

»Sine Čovječji!« opet će mu Antikrst.

Isukrst mu se ne odaziva.

»Sine Božji!« i opet mu povikne ljut Antikrst.

Oči Isukrstove ostale su svejednako mirne. Mirne i nepomične kao velika i sveta Njegova Ljubav Božanska.

»Tvoje kraljevstvo, Isukrste, već je pri kraju!« produlji onda Antikrst. I nastavi Napasnik: »Pokloni mi se! Ja ću novo kraljevstvo, što ga podižem na razvalinama tvojega kraljevstva, rado podijeliti s tobom. Da vidiš, da ja baš ne mislim samo na svoj Ja! Ja dajem svakome svoje.«

Učenici i vjernici Antikrstovi u sav se grohot nasmijaše.

Dostojanstveno okrenu se tad Isukrst i reče:

»Odstupi, Napasniče!«

Na ovu riječ Isukrstovu Antikrst sav protrnu i zadrhta. Ali se opet isprsi. I grohotom se Antikrst nasmija od muke.

»Nemoj tako ponosno i jako, Sine Božji!« uze Antikrst. »Skoro dvije hiljade godina proteklo je od tvoje žrtve i smrti na Golgoti. To je podugo vrijeme. Ali ovo nekoliko posljednjih mojih godina više valja od hiljadu tvojih. Tvoje se danas kraljevstvo raspada. Raspada se kao kakva trupina. Svijet se više ne moli tebi. Ljudi više ne vjeruju u Ljubav, što si je ono ti propovijedao svijetu. A moje kraljevstvo raste i širi grane na sve strane. Meni će se svijet

moliti, a ne tebi. Čuješ li, Isukrste ? Eto, meni, a ne tebi !«

»Ne !« prousti Blagi Spasitelj. »Odstupi, Hudobo paklena !«

»Šta ? Ne ?« upita mrk Antikrst. I pokaza dolje na zemlju. Na zemlju, što je, u ljepoti večernjeg sunca, sva sjala kao suho zlato. »Gledaj, Isukrste, moje tamo sjajne hramove ! Hramove zavisti, mržnje i sebičnosti ! Hramove svih sedam glavnih grijeha ! Hramove zlatnoga teleta ! Puni su svi. Natrpani su svi. I koliki još, eno, čekaju pred njima ! Čekaju, da i oni uniđu. A tvoji, Isukrste, hramovi ? Tvoje kuće ? Kuće Božje ? Kuće molitve ? Crkve ? Još malo, pa će sve opustjeti ! I oni, koji još ulaze u njih, imaju li u svom srcu još makar iskricu tvoje ljubavi ? Imaju li, Isukrste ? Jedva je koji od njih, a da nema po dva srca. Jedno im srce još samo malo ljubi, a drugo im je puno moje mržnje, mržnje neprimirljive. Jest. Gotov je tvoj slom. Tvoje se kraljevstvo, kraljevstvo Ljubavi, sasulo i rasulo.«

»Odilazi !« zapovjedi Antikrstu Sin Božji. »Odstupi, Napasniče pakleni !«

Tada pogleda Antikrst, a pogledaše za njim i svi njegovi učenici i vjernici. Ali ne pogledaše u Spasitelja, već u jednu jadnicu ženu, što se baš penjala uz brdo.

Primiče se žena k vrhuncu brda. Visoka je. I kao sjena je. Tijelo je njezino kao gladu ispijeno. I lice je njezino rasplakano majčino lice, bez krvi, kost i koža naborana. I oči njezine pune su suza. Suze joj jednako kapale na ono bijedno njezino dijete, što je umorno drijemalo na njezinim prsima. Mali je cijeli mati. Siroče se posušilo. Kao da je od žuta voska.

»Gledaj, samo gledaj tu ženu !« reče Spasitelj Antikrstu. »Djelo će se tvoje rasprsnuti na njoj kao staklo na kamenu. Rasprsnut će se na jednoj jadnici ženi. Jedna će te jadna mati zatjerati u tvoje vražje kolo ! U kraljevstvo palih anđela ! U kraljevstvo đavolsko !«

Božanskim sjajem zablisnu tad Spasitelj Isukrst, i iščeznu, brz kao misao, u sjajnom oblaku. Ode da

u vječnom Kraljevstvu svome pripravi stan dvjema odabranim dušama, toj materi i njezinu dragom djetetu.

Onda Antikrst progovori ženi :

»Jadnice ! Sva si izmučena ! Hajde za mnom ! Ja ću te umornu odmoriti. Ja ću te usrećiti. Ja sam Bog!«

»Bog ?« upita žena.

»Jest, Bog,« potvrdi uznemiren Antikrst.

»Od čega si umrla ?« zapita Antikrst ženu.

»Od gladi,« odvrati žena.

»A dijete tvoje ?«

»Od gladi.«

I jadna mati zaplaka.

»Zar nikoga baš nijesi imala, da ti pruži komadić hljeba ? Tvoj čovjek ?«

»Moj čovjek pao je u ratu. Sad idem k njemu u Raj.«

»Samo ja znam pravi put u Raj,« prihvati brže-bolje Antikrst. »Na koljena, ženo, i pokloni mi se !«

»Ženo, ja tebe znam !« upade Antikrstu u riječ jedan njegov učenik. »Ti si na crkvenom pragu umrla. Baš kad si htjela da uđeš u crkvu !«

»Jesam,« odvrati mu žena.

»Luda si bila, i sama si kriva svojoj nesreći i smrti,« uze dalje učenik Antikrstov. »Jedan je bogat čovjek hotio da spasi tebe ljepoticu i tvoje dijete. Samo da si bila pametna, pa se okanila onoga svog u crkvi bogomoljenja. Ali ti si nepromišljeno odbila njega i zlatan ključ svojoj lijepoj sreći. I on se onda osvećivao tebi, pa nigdje nijesi mogla da stigneš zarade i hljeba. Zašto si odbijala takovu ponudu i ruku ?«

»Jer je ta ruka ubijala dušu. Bila je ta ruka puna mržnje, bijesne mržnje sotonske. A možda bih se, u majčinoj tuzi poradi ovoga djeteta, i bila okanila crkve i molitve, pa na sebe svalila pakao i vječno prokletstvo. Ali je taj bogati nečovjek tražio to isto i od mojega jedinog djeteta. I njemu, anđelku, nije htio dati, da zaziva i hvali sveto Ime Isusovo. Onda sam sirota u svojoj sirotinji...«

»Pusti tu ženu na miru !« oštro se izdere Antikrst na svoga učenika. A hinio je u licu meko srce prema ženi. »Ona je, doduše, pogriješila, ali ja ću joj opro-

stiti sve, pa i taj grijeh. Ja sam Bog! Samo, ženo, na koljena i pokloni mi se! I datću ti sve, štogod zaželiš! Pokloni mi se samo!«

Tada žena podigne svoje zaplakane oči. Dobro otvori oba tužna oka. Čula je glas, što je od nje tražio samo »na koljena«, samo klanjanje, mjesto da joj jadnici rekne makar jednu toplu riječ ljubavi. I gleda žena. I ugleda pandže Antikrstove, a kroz pandže pravo lice Antikrstovo i svu njegovu garavu rugobu. I oštrim, ponosnim, odlučnim pogledom ošinu žena Antikrsta. I ode ravno svojim putom dalje. Brzo iščeznu u sjajnom oblaku, što je odnese do pred otvorena vrata nebeska. Tu je začula blagi i slatki glas Isukrstov.

»Uniđi u vječno Kraljevstvo moje, da te okrunim krunom Vječnoga Života za onu glad i smrt poradi mojega Imena!«

Antikrst je zavrisnuo od muke i bola, što ga je tako prezrela i pobijedila jedna jadnica žena. Žena iz puka. S Antikrstom bjesomučno su zavrisnuli i njegovi učenici. I crn je mrak pao na njih i na Antikrsta.

Mrk i ljut siđe Antikrst s brda među svijet. Nema Antikrst mira, nema pokoja, nema nigdje nikakve utjehe. Povenule su u njemu sve nade i težnje. Pa bjesni od muke. Sav je vatra ognjena od mržnje. Luta i putom i srcem i duhom. Nešto mu svejednako kljuje i mozak i srce. Vidi i zna, kako mu je kraljevstvo, i u svemu svom sjaju, nesigurno i klimavo. Vidi i zna, kako se tužan i žalostan vječno vara. I vječno se izjeda. I vječno žive i umire. Jer vlada još jednako gore visoko nad zvjezdama, u svom Nebu, Sveti, Jaki i Neumrli Pobjeditelj, Isukrst Bog, Isukrst Kralj.

Visoko gore nad zvjezdama, u lijepom Božjem Raju, pred prijestoljem Boga i Kralja Isukrsta stoji sad ona — ona siromašica mati. Sva je sjajna i preobražena. Stoji uz nju i njezin anđelak, bijel i krasan, pravi Božji Anđelak. Pobjeditelju Bogu i Kralju Isukrstu pjevaju oni u zboru anđeoskom zanosnu pjesmu hvale i slave. Pjevaju radosni i blaženi:

»O slava Ti i dika, i hvala Ti prevelika, Isukrste Spasitelju, Bože i Kralju naš, Sveti, Jaki i Neumrli!«

ISUS OTAC SIROČADI

Ono je bio na umoru jedan siromašan otac. Otac sedmero sitne dječice. Sav skršen od jada i stradanja.

A on je, ipak, junački gledao smrti u oči.

Ali šta će, Bože, biti od to sedmero sitne dječice, kad im, eto, umre otac? Kad umre hranitelj i branitelj njihov?

I mučno je bilo siromašnom ocu pri duši, kad bi se zagledao u te sjajne djetinje oči oko sebe. On bi onda samo od srca duboko uzdahnuo i u sebi ovo izgovarao:

»Isuse! Isuse moj! Šta će biti od njih, od moje sedmero sitne dječice, kad ne imadnu više svoga hranitelja i branitelja?«

Tužna mati više bi ga puta, u toj njegovoj zabrinutosti, bodrila i tješila ovako:

»Mi ćemo se uzdati u dobrog Isusa. On zna, što je za nas najbolje. I On će se sigurno pobrinuti za nas.«

Ali bi uvijek uz te riječi utjehe navrle krupne suze na brižne majčine oči.

I to je ono bilo, što je siromašnog oca na umoru najviše mučilo. Sirota mati! Tolika i tolišna djeca iza njega! Na njih će i rabota, i glad, i golotinja!

A jednoga je dana, baš pred smrt svoju, bio, ipak, siromašni otac vrlo miran i utješen. Bio je upravo veseo. Pa kad se njegova žena čudila toj njegovoj najedamput promjeni, on joj je onda progovorio ovako:

»Jutros sam pročitao jednu zlatnu legendu: »Isus Otac siročadi«. Molim te, uzmi i pročitaj i ti

tu zlatnu legendu, pa ćeš biti mirna i utješena kao i ja!«

I žena je njegova čitala naglas tu zlatnu legendu, koja je ovako pripovijedala:

Ono je putovao po zemlji Judeji dragi Isus sa svojim Apostolima. I unišao je Isus sa svojim Apostolima u jednu sirotinjsku kuću. I tu je našao na umoru siromašna oca. Oca sedmero sitne dječice. I dragi Isus nije ozdravio siromašnog oca, već je pustio, da umre. I onda mu je mrtvu sam zaklopio oči. Tomu se je Petar Apostol vrlo začudio, pa je otvoreno rekao Isusu:

»Gospodine, zašto si pustio, da umre taj siromašni čovjek? Otac sedmero sitne dječice da umre? Sad će ta dječica pasti na prosjački štap. I tko zna, šta će još biti od te siročadi!«

A dragi je Isus nato mirno odgovorio Petru Apostolu:

»Petre! Tomu siromašnom čovjeku sad je lijepo gore u nebu. A sedmero njegove sitne dječice ja ću već moći uzdržavati.«

Ali Petru Apostolu nije nikako išla u glavu ta riječ Isusova. Petar je, kao i mnogi drugi ljudi, mislio, da Providnost Božja mora baš onako činiti, kako to on hoće, a ne kako dragi Bog hoće.

Pa su išli dalje po zemlji Judeji dragi Isus i njegovi Apostoli. Petar Apostol bio je sav zamišljen u svoje turobne misli. I jednako je bio vrlo zabrinut za ono sedmero sitne siročadi, što je ostalo bez oca, bez svojega hranitelja i branitelja.

Opazio je to dragi Isus, pa se na putu pred jednim golemim kamenom zaustavio, i ovako je onda Petru Apostolu progovorio:

»Pridigni, Petre, taj golemi kamen na putu, i okreni ga!«

Odmah je poslušao Isusa Petar Apostol, i pridignuo je golemi kamen na putu, i okrenuo ga.

A kako se začudi i sav snebi Petar Apostol, kad ugleda u čistom suhom pijesku, što je bio pod tim golemim kamenom, sedam sitnih ribica, živih i vese-

lih ribica! A nije bilo nijedne kapi vode u tom čitavom suhom kraju. Nije bilo nijedne kapi vode pod tim golemim kamenom.

I začuđen Petar Apostol odmah je upitao Isusa:

»Gospodine, kako može biti, da živu ove sitne ribice u suhom pijesku pod tim golemim kamenom?«

Isus je blago odgovorio Petru Apostolu:

»Ja ih, Petre, uzdržavam! Pa kaošto, eto, uzdržavam te sitne ribice, tako mogu da uzdržavam i ono sedmero sitne dječice, za koju si ti toliko zabrinut.«

Ovu je zlatnu legendu pročitala naglas mati sedmero sitne siročadi. I ona se onda, kao i otac, posve umirila i utješila.

»I ja mirno i rado sad umirem,« pridometnuo je onda siromašni otac na umoru, »jer, eto, vidim, da će se za moju sitnu dječicu brinuti Predobri Isus. Kao brdo je Sion, tko se ufa u Njega. U Njegove milostive ruke predajem i siromašnu dječicu svoju i siromašnu dušu svoju. Dođi, o Gospodine Isuse! Dođi, o jedino ufanje i spasenje moje!«

To siromašni i dobri otac izusti i dušu ispusti.

SADRŽAJ

Sa dopuštenjem duhovnih oblasti nadbiskupije Vrhbosanske od 2. V. 1931. broj 773. i nadbiskupije Zagrebačke od 27. V. 1931. broj 4206.

SVETI DOGAĐAJI
U PRIČI I PJESMI

	Broširano dinara	Uvezano dinara
Sienkiewicz: QUO VADIS (roman)	45·—	60·—
Dolazak sv. Petra i Pavla u Rim, njihov život među prvim kršćanima u Rimu, užasni progoni kršćana pod carem Neronom i mučenička smrt apostolskih prvaka nigdje nijesu tako divno opisani kao u ovom romanu, koji je priznat kao najljepši katolički roman cijeloga svijeta.		
Monlaur: SUZANA (roman)	15·—	25·—
Suzana, koju ova knjiga opisuje, bila je djevojka, koja je živjela u Kristovo doba, te ga je vidjela, čula i slijedila sve do smrti njegove na križu.		
Newmann: KALISTA (roman)	15·—	25·—
Knjiga o progonima kršćana u Africi u 3. stoljeću iza Krista.		
Mayer: SVIJETLO SVIJETA (legende) . . .	15·—	25·—
Mayer: GOLGOTSKE RUŽE (legende) . . .	15·—	25·—
Obje knjige Mayerove iznose u krasnim legendama događaje iz doba Kristova.		
Deželić sin: SEDAM PUTA UDARANI (roman)	15·—	25·—
Veliki dalmatinski svetac sv. Jeronim nije u nijednoj knjizi tako divno prikazan kao u ovoj.		
Deželić sin: SOFIJU ODABRA (roman) . . .	15·—	25·—
Slavenski apostol sv. Ćiril glavno je lice ovoga romana, u kojem su divno prikazane bizantske prilike.	15·—	25·—
Kršnjavi: BOŽJI VITEZ (roman, prvi dio) . .	15·—	25.—
Kršnjavi: BOŽJI SIROTAN (roman, drugi dio)	15·—	25·—
U obje knjige Kršnjavijeva romana prikazan je veličanstveno lik svetog Franje Asiškog.		
Lahner: HRVATSKE NARODNE POBOŽNE PJESME	5·—	15·—
Lahner: OD ISUSA I MARIJE (nar. pjesme) .	5·—	15·—
Lahner: OD SVETACA BOŽJIH (nar. pjesme)	6·—	16.—
Sve tri Lahnerove knjižice pokazuju, kako je hrvatski narod divno uzveličao Isusa, Mariju i svece Božje u svojim narodnim pjesmama.		

(Poštarina se plaća posebno !)

Sve se ove knjige naručuju na adresu :

HRVATSKO KNJIŽEVNO DRUŠTVO SV. JERONIMA

ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA BROJ 21.